

DIAGNOZA LOKALNYCH ZAGROŻEŃ SPOŁECZNYCH

PYRZYCE – 2011

Studio Diagnozy i Profilaktyki
31-423 Kraków
ul. Szklana 4
tel. (12) 446-42-60

Spis treści

Metryka Gminy Pырzyce	3
Informacje ogólne	3
Skala problemów społecznych	3
Pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych	6
Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców	9
Grupa badawcza	9
Cel badania	9
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców gminy	9
Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne.....	10
Narkotyki w środowisku lokalnym	20
Przemoc	22
Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży	28
Grupa badawcza	28
Cel badania	28
Dzieci i młodzież a substancje psychoaktywne	28
Spożywanie alkoholu wśród dzieci i młodzieży	30
Palenie papierosów	38
Zachowania związane z zażywaniem narkotyków	41
Dopalacze	49
Zagrożenia związane z mediami	52
Dzieci i młodzież a zachowania przemocowe.....	56
Badanie punktów sprzedaży alkoholu	68
Grupa badawcza	68
Cel badania	68
Wyniki badania	68
Wnioski	81

Metryka Gminy Pyrzyce

Informacje ogólne¹

Gmina i miasto Pyrzyce położone są w województwie zachodniopomorskim, w odległości 46 km od Szczecina, 50 km od przejścia granicznego polsko-niemieckiego w Kołbaskowie. Powierzchnia gminy obejmuje 205 km², w tym miasto Pyrzyce zajmuje 39 km². Według danych z 2009 roku liczba mieszkańców gminy wynosi 19708 osób, w mieście zamieszkuje 12741 osób. Gmina Pyrzyce podzielona jest administracyjnie na 21 sołectw. Ludność utrzymuje się głównie z rolnictwa.

Skala problemów społecznych

Poniżej znajdują się statystyki związane z poszczególnymi problemami społecznymi. Dane pochodzą z lat 2009-2011.

Nadużywanie alkoholu

- a) Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem
 - 2009 – **114**
 - 2010 – **103**
 - 2011 – **73**
- b) Osoby nieletnie zatrzymane do wytrzeźwienia
 - 2009 – **0**
 - 2010 – **0**
 - 2011 – **2**
- c) Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości
 - 2009 – **284**
 - 2010 – **277**
 - 2011 – **235**

¹ www.pyrzyce.um.gov.pl

- d) Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po użyciu alkoholu
- 2009 – **16**
 - 2010 – **25**
 - 2011 – **24**
- e) Zakłócanie porządku publicznego
- 2009 – **48**
 - 2010 – **91**
 - 2011 – **93**
- f) Podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu
- 2009 – **2**
 - 2010 – **3**
 - 2011 - **0**

Przemoc domowa

- a) Liczba interwencji dotyczących przemocy w rodzinie
- 2009 – **58**
 - 2010 – **100**
 - 2011 – **60**
- b) Liczba ofiar przemocy w rodzinie
- 2009 – ogółem **69**, w tym:
 - ✓ **61** kobiet
 - ✓ **7** mężczyzn
 - ✓ **0** małoletnich do 13 r.ż.
 - ✓ **1** nieletni w przedziale 13-18 lat
 - 2010 – ogółem **100**, w tym:
 - ✓ **87** kobiet
 - ✓ **11** mężczyzn
 - ✓ **0** małoletnich do 13 r.ż.
 - ✓ **2** nieletnich w przedziale 13-18 lat
 - 2011 – ogółem **65**, w tym:
 - ✓ **52** kobiety
 - ✓ **13** mężczyzn

- ✓ 0 małoletnich do 13 r.ż.
- ✓ 0 nieletnich w przedziale 13-18 lat

c) Liczba sprawców przemocy domowej

- 2009 – ogółem **58**, w tym:
 - ✓ **52** mężczyzn
 - ✓ **6** kobiet
- 2010 – ogółem **81**, w tym:
 - ✓ **76** mężczyzn
 - ✓ **5** kobiet
- 2011 – ogółem **60**, w tym:
 - ✓ **57** mężczyzn
 - ✓ **3** kobiety

Łamanie prawa

Artykuł KK Kwalifikacja prawna	2009			2010			2011		
	Wszczęte	Stwierdzone	zakończone	wszczęte	stwierdzone	zakończone	wszczęte	stwierdzone	zakończone
Znęcanie się nad rodziną	49	33	41	48	22	51	49	21	35
Groźba karalna	30	36	24	26	24	20	13	15	18
Uchylenie się od płacenia alimentów	118	17	110	41	13	40	14	1	15

Przestępstwa na terenie gminy	2009	2010	2011
Kradzież z włamaniem	-	78	89
Pobicie	4	4	6
Uszkodzenie mienia	51	53	42
Kradzież pieniędzy wraz z dokumentami	2	6	3
Kradzież mienia	53	89	81

Przestępstwa kryminalne – ogólnie:

- 2009 – **1114**
- 2010 – **1158**
- 2011 - **1031**

Czyny karalne popełnione przez nieletnich - ogólnie

- 2009 – **108**
- 2010 – **120**
- 2011 – **108**

Pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych

W Gminie Pyrzyce znajdują się następujące instytucje, stanowiące system wspierania osób uzależnionych i ich rodzin oraz ofiar przemocy, a także innych osób dotkniętych problemami społecznymi.

- ❖ **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej** - ze świadczeń MOPS-u skorzystały w 2011 r. 634 rodziny, w tym 42 z powodu problemu uzależnień. W poprzednich latach statystyki udzielanej pomocy kształtowały się następująco: w 2010 r. ilość rodzin korzystających ze świadczeń równa była 733 (60 z powodu problemu uzależnień), natomiast w 2009 r. 749 (80 rodzin korzystało ze świadczeń z powodu problemu uzależnień).

Rodzaje przyznawanej pomocy kształtowały się następująco:

- 2009 – /ogółem 742/ → 311 świadczeń rzeczowych, 613 świadczeń pieniężnych, 125 świadczeń porady,
- 2010 – /ogółem 733/ → 307 świadczeń rzeczowych, 615 świadczeń pieniężnych, 61 świadczeń porady,
- 2011 – /ogółem 634/ → 263 świadczenia rzeczowe, 528 świadczeń pieniężnych, 106 świadczeń porady.

Główne powody przyznawania pomocy społecznej.

	2009	2010	2011
Ogółem	742	733	733
Niepelnosprawność	301	287	287
Bezrobocie	408	405	405
Kłęska żywiołowa	-	-	-
Ubóstwo	519	511	511
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	209	202	202
Długotrwała choroba	244	217	217
Alkoholizm	79	59	59
Inne	92	92	86

Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową.

	2009	2010	2011
Pracuje	162	156	123
Bez pracy	1463	1284	1161
Na zasiłku dla bezrobotnych i bez prawa do zasiłku	556	539	539

- ❖ **Świetlice**, gdzie w 12 placówkach z pomocy korzysta 260 dzieci. W świetlicach pracuje 11 wychowawców.

- ❖ **Grupy samopomocowe**, w tym 2 grupy AA dla osób uzależnionych oraz jedna grupa Al-Anon dla osób współuzależnionych.
- ❖ **Procedura „Niebieskich Kart”** – w 2009 r. sporządzono 156 wniosków, w 2010 r. ich ilość wyniosła 228, a w 2011 r. sporządzono 186 wniosków.

Wnioski w ramach procedury „Niebieskiej Karty”.

Miejsca skierowania wniosków:	2009	2010	2011
Ośrodek Pomocy Społecznej	61	73	74
Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	64	85	41
Placówki służby zdrowia	6	2	-
Inne instytucje i organizacje	25	68	71

Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców

Grupa badawcza

W badaniu przeprowadzonym na terenie Gminy Piryce wzięły udział 102 osoby, w tym 59 kobiet oraz 42 mężczyzn. Średnia wieku respondentów wyniosła 37 lat. Wśród ankietowanych osób 4% posiadało wykształcenie podstawowe, 14% zawodowe, 34% osób posiadało wykształcenie średnie, 32% wykształcenie wyższe, natomiast 16% nie podało poziomu wykształcenia.

Cel badania

Celem przeprowadzonej ankiety było zbadanie zagrożeń społecznych występujących w środowisku lokalnym. W badaniu analizowane były następujące zagadnienia:

- spożywanie alkoholu, uzależnienie od alkoholu, działania władz w tym zakresie,
- przemoc w rodzinie, zachowania agresywne w miejscach publicznych,
- dostępność narkotyków w środowisku lokalnym.

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców gminy

W pierwszym pytaniu poproszono ankietowanych o uszeregowanie problemów społecznych danego środowiska lokalnego, począwszy od najważniejszego do tego, który uznawany jest za najmniej ważny. Za najbardziej istotny problem lokalny większość respondentów uznała bezrobocie oraz ubożenie społeczeństwa, następnie alkoholizm, kryzys rodzinny, wzrost przestępczości oraz problemy mieszkaniowe i kryzys norm moralnych. Na dalszych pozycjach znalazły się narkomania, zanieczyszczenie środowiska oraz HIV/AIDS.

Opinia mieszkańców w związku z najpoważniejszymi problemami lokalnymi wskazuje priorytetowe kierunki podejmowanych działań w gminie. Trudności w znalezieniu zatrudnienia, problemy wynikające z nadużywania alkoholu oraz ubóstwo społeczne powinny skupić na sobie uwagę władz, ponieważ w tych obszarach są największe oczekiwania mieszkańców w związku z podjęciem określonych działań.

Omawiane kwestie zostały poruszone w badaniach „*Problemy alkoholowe na tle innych problemów społecznych*”, przeprowadzonych w 2002 roku przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W skali całego kraju na pierwsze miejsce wysuwa się problem bezrobocia, kolejno spadek stopy życiowej, przemoc i agresja na ulicach, picie alkoholu przez młodzież oraz alkoholizm. Zubożenie społeczeństwa pozytywnie koreluje ze wzrostem spożywania alkoholu.

Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne

W Gminie Pyrzyce problem alkoholizmu pojawia się na trzecim miejscu na tle innych problemów społecznych. Niewłaściwe spożywanie alkoholu może mieć negatywny wpływ

zarówno na środowisko rodzinne, dotycząc poszczególnych członków rodziny, jak i na środowisko społeczne, przyczyniając się do zmniejszenia poczucia bezpieczeństwa i komfortu mieszkańców.

Na początek zadano pytanie, czy mieszkańcy gminy uznają alkohol zawarty w piwie lub winie za mniej szkodliwy niż ten zawarty w wódce. 17% badanych stwierdziło, że alkohol zawarty w piwie jest mniej szkodliwy, 65% uznało go za tak samo szkodliwy, natomiast 18% osób nie miało zdania w tej kwestii. Alkohol jest tą samą substancją, bez znaczenia w jakim napoju się znajduje. Różnice polegają jedynie na jego stężeniu w poszczególnych napojach. **Opinie stwierdzające, że alkohol znajdujący się w wódce jest bardziej groźny od tego zawartego w piwie lub winie, wskazują na brak świadomości istniejących zagrożeń wynikających ze spożywania jakiegokolwiek formy napojów procentowych. Pozytywną informacją jest fakt, że 65% badanych osób posiada realną świadomość zagrożeń.** W odniesieniu do pozostałych należałoby skuteczniej prowadzić edukację społeczności w tym zakresie.

Zapytano również o postawę względem dostępności alkoholu. Badani mieli za zadanie ustosunkować się do kwestii ograniczenia i kontrolowania dostępu do towarów alkoholowych. Otrzymane odpowiedzi zamieszczone zostały na poniższym wykresie.

66% osób ankietowanych wskazuje na specyfikę tego towaru i postuluje za ograniczeniami handlu alkoholem. **Świadczy to o świadomości zagrożeń, jakie niesie ze sobą alkohol oraz odpowiedzialności za społeczność, która zyskuje do niego dostęp.** Warto zwrócić jednak uwagę na znaczną grupę badanych (33%), która jest przeciwna wprowadzeniu ograniczeń związanych ze sprzedażą alkoholu. Ważne jest uświadamianie ludziom, że brak ograniczeń związanych z dostępnością alkoholu stanowi ważne zagrożenie społeczne, szczególnie w przypadku ludzi młodych.

Ważnym zagadnieniem, jakie pojawiło się w ankiecie, był rodzaj i częstotliwość alkoholu spożywanego przez osoby badane. Otrzymane rezultaty obrazuje poniższa tabela.

Spożycie alkoholu wśród mieszkańców gminy.

Jaki rodzaj alkoholu spożywasz najczęściej?	Piwo	Wino	Drinki	Wódkę	Inne
Codziennie	3%	1%	1%	1%	0%
2-3 razy w tygodniu	7%	1%	0%	2%	0%
Raz w tygodniu	7%	1%	0%	0%	0%
Kilka razy w miesiącu	15%	6%	11%	6%	0%
Raz w miesiącu	8%	5%	8%	11%	1%
Rzadziej	21%	39%	24%	25%	0%
Nie spożywam alkoholu	25%				

Najczęściej spożywanym alkoholem okazało się piwo, 3% badanych sięga po nie codziennie, 14% kilka razy lub raz w tygodniu, 23% kilka razy lub raz w miesiącu. W następnej kolejności spożywane są wino oraz drinki, a później wódka. Największa ilość badanych deklaruje ich spożycie rzadziej niż raz w miesiącu. Z zestawienia wynika, że mieszkańcy Gminy Pyrzyce spożywają alkohol z niewielką częstotliwością. Zaledwie 6% badanych zadeklarowało codzienne spożywanie napojów alkoholowych, a dokładniej piwa i wina. Jednocześnie warto podkreślić, że 25% mieszkańców deklaruje abstynencję od picia napojów alkoholowych. **Wyniki pokazują, że w badanej gminie wśród osób ankietowanych problem nadmiernego spożywania alkoholu nie jest rozpowszechniony.** Należy jednak pamiętać, że alkoholizm został wymieniony jako jeden z głównych lokalnych problemów społecznych.

Raport CBOS opublikowany w 2007 roku „*Postawy wobec wybranych substancji psychoaktywnych*” pokazuje, że wśród Polaków dominuje umiarkowany styl picia alkoholu. Ponad połowa Polaków deklaruje, że pije alkohol od czasu do czasu, mając ku temu dobrą okazję, 19% badanych przyznaje się do całkowitej abstynencji. Niewielki odsetek osób deklaruje częste (4%) i dosyć częste (7%) spożywanie napojów alkoholowych.

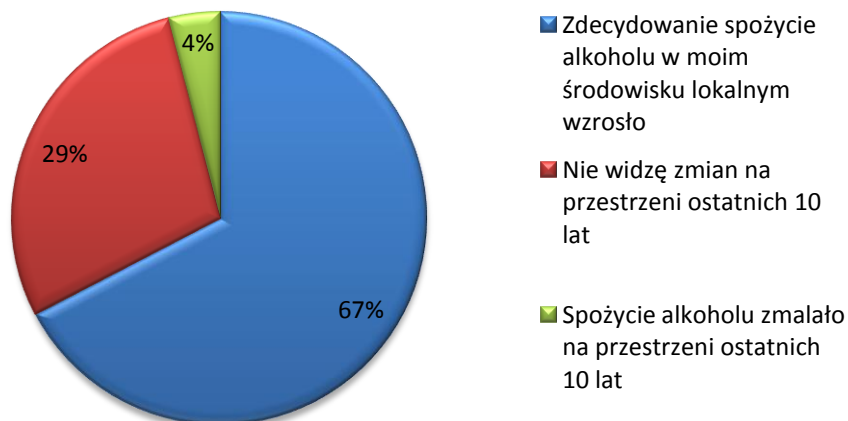
Spożywanie alkoholu może być powiązane z agresywnym zachowaniem, które ujawnia się w życiu publicznym w postaci bójek, awantur, pobic i stosowania wulgaryzmów. Zapytano respondentów, czy w ostatnim czasie doświadczyli którejs z tych nieprzyjemnych

sytuacji. Najczęściej ankietowani wskazywali na doświadczanie nagannego zachowania młodych ludzi znajdujących się pod wpływem alkoholu, odpowiedziało tak 36% badanych. 22% badanych było świadkami awantur dokonywanych przez osoby będące pod wpływem alkoholu, 13% doświadczyło bójek, kolejne 11% aktów wandalizmu. Zaledwie w przypadku 3% mieszkańców Gminy Pyrzyce można mówić o doznaniu bezpośredniej krzywdy. Jednocześnie 15% ankietowanych stwierdziło, że nie doświadczyło takich sytuacji. **Jak widać z otrzymanych rezultatów, życie publiczne w gminie jest naznaczone znaczną liczbą wydarzeń prowokowanych przez osoby, które nadużyły alkoholu. Wyniki wskazują, że szczególnie są to osoby młode.**

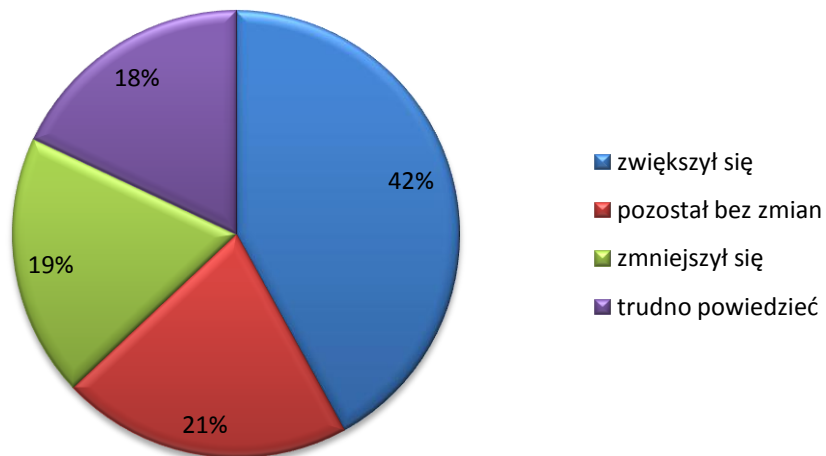
W badaniu interesowało nas również, czy respondenci zauważyli zmiany w obyczajowości spożywania alkoholu w swoim środowisku i czym ewentualne zmiany mogłyby być spowodowane. 67% badanych stwierdziło, że nastąpił zdecydowany wzrost spożycia alkoholu, w opinii 29% badanych nie nastąpiły zmiany spożycia alkoholu na przestrzeni ostatnich 10 lat. Tylko 4% mieszkańców gminy zauważa spadek spożycia alkoholu w środowisku lokalnym. **W przekonaniu ponad 2/3 badanych spożycie alkoholu wzrosło na przestrzeni ostatnich lat.**

**Czy Twoim zdaniem osoby dorosłe oraz nieletni
w Twoim środowisku piją teraz mniej,
więcej czy tyle samo co przed 10 laty?**

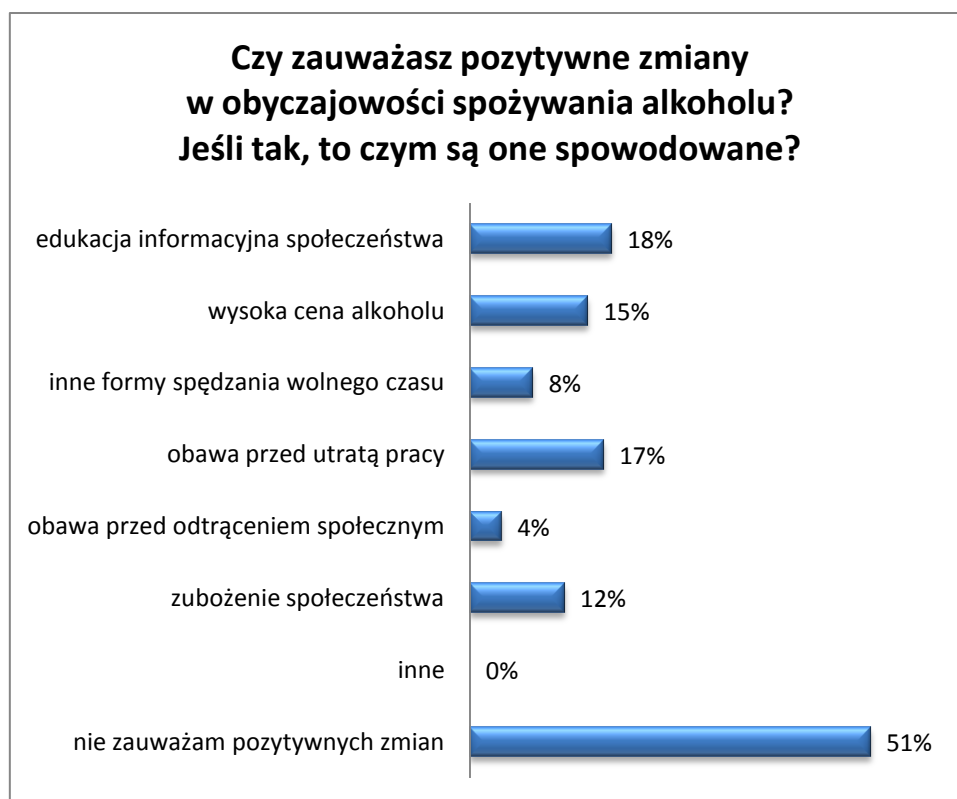

Kolejne pytanie dotyczyło widoku osób pijących w miejscach publicznych. Na zwiększanie się obecności osób spożywających alkohol w otoczeniu wskazało 42% ankietowanych. 21% mieszkańców Gminy Pyrzyce twierdzi, że pozostała ona bez zmian, natomiast według 19% widok osób pijących alkohol w miejscach publicznych uległ zmniejszeniu. Jednocześnie 18% badanych nie miało zdania w omawianej kwestii. Z tego oraz poprzedniego pytania wynika, że **w przekonaniu znacznej części mieszkańców gminy zaszły negatywne zmiany związane ze zwiększaniem się obecności alkoholu w życiu publicznym.**

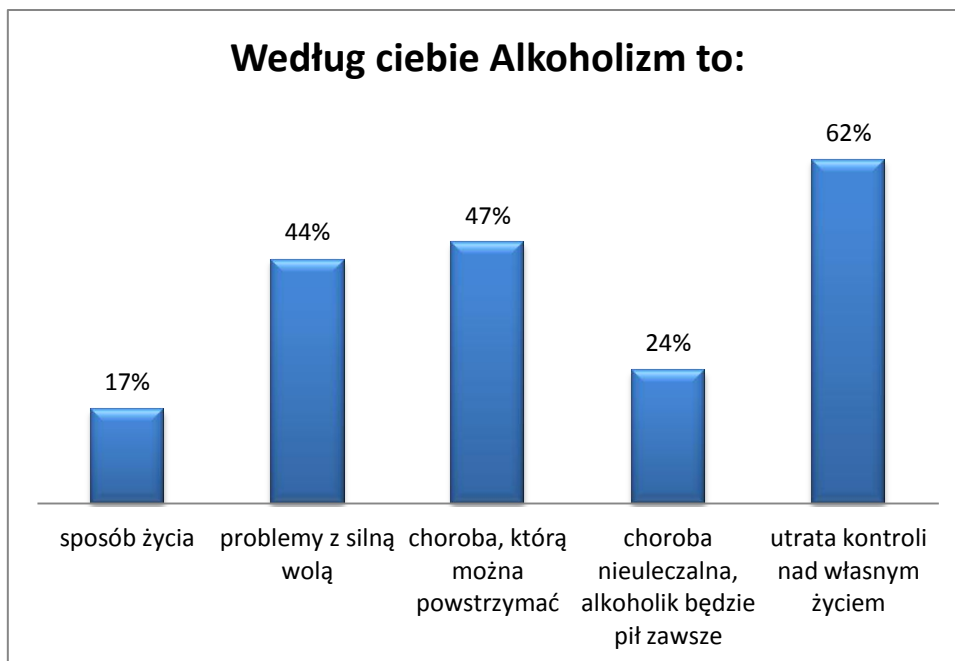
Czy według Ciebie, na przestrzeni ostatnich 10 lat, widok osób pijących alkohol w miejscach publicznych:

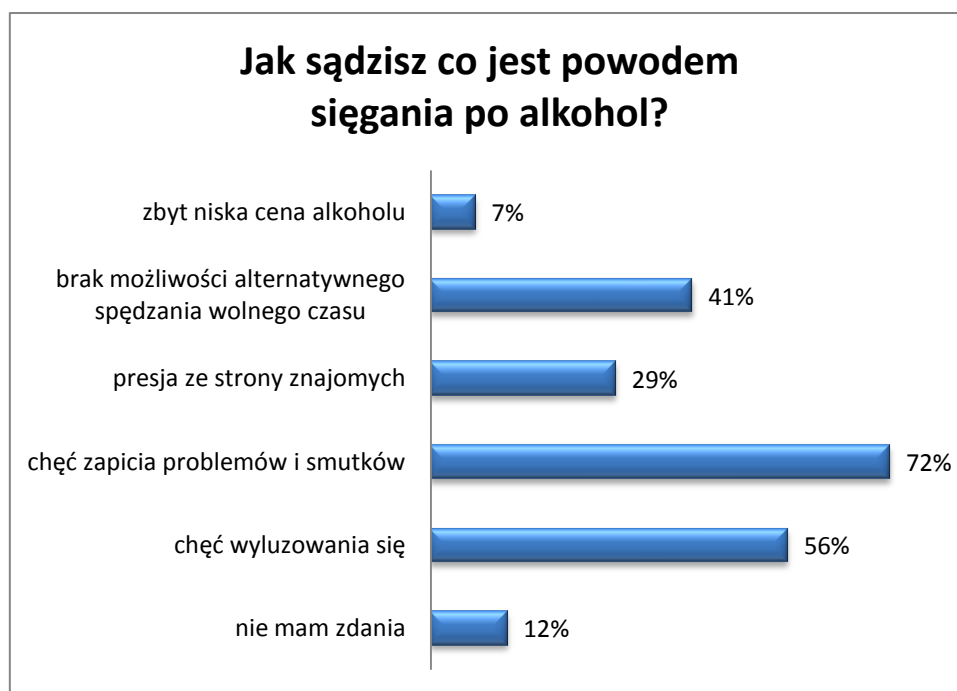
Osoby, które zauważyły pozytywne zmiany w obyczajowości picia, proszone były o wskazanie przyczyn takiej sytuacji. 51% ankietowanych twierdzi, że zmiany spożycia alkoholu na przestrzeni ostatnich lat nie miały miejsca, co potwierdza rezultaty uzyskane we wcześniejszych pytaniach. Wśród tych, którzy zmiany dostrzegają, najczęściej osób wskazuje na edukację informacyjną społeczeństwa (18%), obawę przed utratą pracy (17%) oraz wysoką cenę alkoholu (15%) jako najczęstsze czynniki hamujące spożycie alkoholu w społeczeństwie. W następnej kolejności badani wymieniali zubożenie społeczeństwa, alternatywne formy spędzania wolnego czasu oraz obawę przed odtrąceniem społecznym.

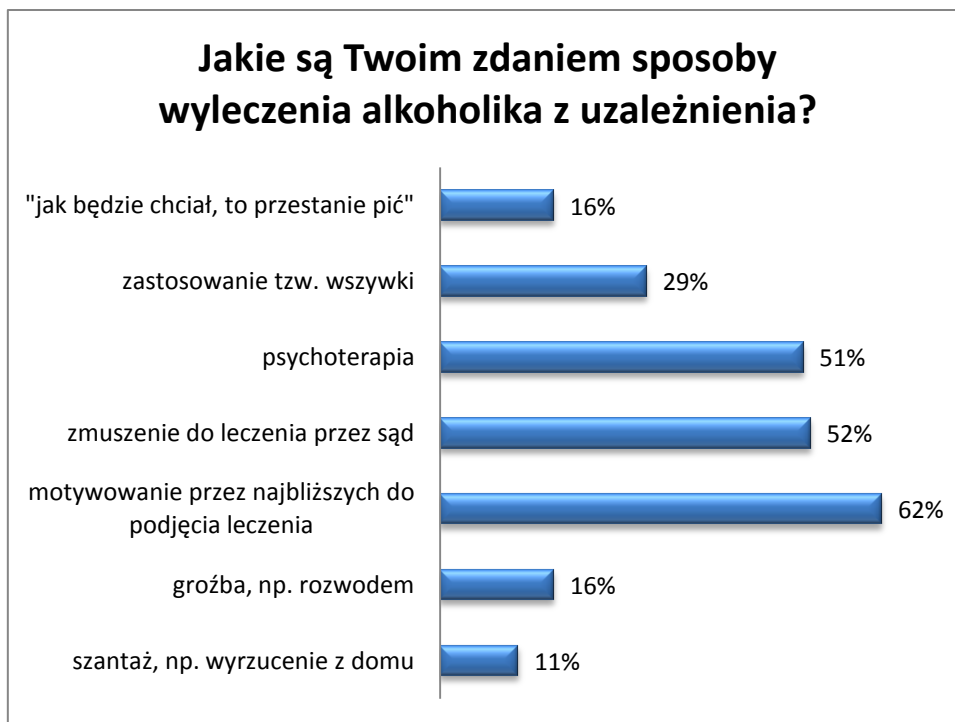
Kolejnym ważnym zagadnieniem poruszonym w badaniu był problem nadużywania alkoholu oraz wiedza badanych odnośnie tego zakresu. Poproszono osoby ankietowane o zdefiniowanie alkoholizmu. W opinii największej ilości badanych (62%) alkoholizm związany jest z utratą kontroli nad własnym życiem, 47% ankietowanych określa alkoholizm jako chorobę, którą można powstrzymać, 44% osób mówi o problemach z silną wolą. Natomiast 24% badanych określa alkoholizm jako chorobę nieuleczalną, natomiast alkoholika utożsamia z osobą, która zawsze będzie piła. Ponadto 17% ankietowanych definiuje alkoholizm jako sposób życia. **Wyniki wskazują na dużą świadomość i znajomość tematu oraz stanowią wyraz empatii i zrozumienia problemu.** Alkoholizm z medycznego punktu widzenia jest chorobą, z którą należy walczyć poprzez specjalistyczną pomoc oraz wsparcie najbliższych. Ta wiedza powinna być dana każdemu, gdyż w każdej rodzinie może pojawić się ten problem.

Pytając o motywy sięgania po alkohol, najczęściej badanych wskazało radzenie sobie z problemami jako główną przyczynę picia alkoholu (72%). W następnej kolejności alkohol daje możliwość odreagowania i wprawienia się w dobry nastrój (56%). **Na pierwszym miejscu zostały więc podkreślone psychologiczne motywy spożywania alkoholu. Na dalszym etapie wskazywano na motywy społeczne, w tym presję ze strony znajomych.** W ten sposób odpowiedziało 29% ankietowanych. Znaczna ilość badanych zaznaczyła również brak alternatywnych możliwości spędzania wolnego czasu jako przyczynę picia alkoholu (41%).

W ankiecie pojawiło się również pytanie o sposoby leczenia osoby uzależnionej od alkoholu. Największa liczba ankietowanych wskazała na motywowanie ze strony najbliższych, zmuszenie do leczenia przez sąd oraz na podjęcie leczenia w placówce specjalistycznej. **Przekonanie o skuteczności psychoterapii uzależnień świadczy o świadomości związanej z możliwościami pomocy osobom uzależnionym od alkoholu.** Część ankietowanych sugerowała skuteczność wszywki, gróźb lub szantażu, a 16% uznało, że wyleczenie z alkoholizmu zależy od woli samego alkoholika.

Ostatni obszar badawczy dotyczył działań władz lokalnych w zakresie profilaktyki. Zapytano respondentów, czy oczekują od władz lokalnych działań służących ograniczeniu problemów alkoholowych. 49% badanych oczekuje działań, takich jak: przymusowe leczenie, kółka AA, rygorystyczne przestrzeganie zakazu sprzedaży nieletnim, pomoc osobom uzależnionym, ochrona ich rodzin, edukacja, zajęcia sportowe dla młodzieży, zakaz sprzedaży po 22, organizacja czasu młodzieży, ograniczenie punktów sprzedaży alkoholu, akcja informacyjna, leczenie, więcej kontroli, częste kontrole, większe zaangażowanie się władz w rozwój kulturowy młodzieży. Jednocześnie 5% badanych nie oczekuje od władz żadnych działań. Natomiast 46% mieszkańców nie ma zdania w omawianej kwestii.

Ponadto 88% nie wie, jakie działania są prowadzone na terenie gminy, by przeciwdziałać i zapobiegać uzależnieniom od alkoholu i narkotyków. Pozostałe 12% wymienia: spotkania grup AA i działanie GKRPA.

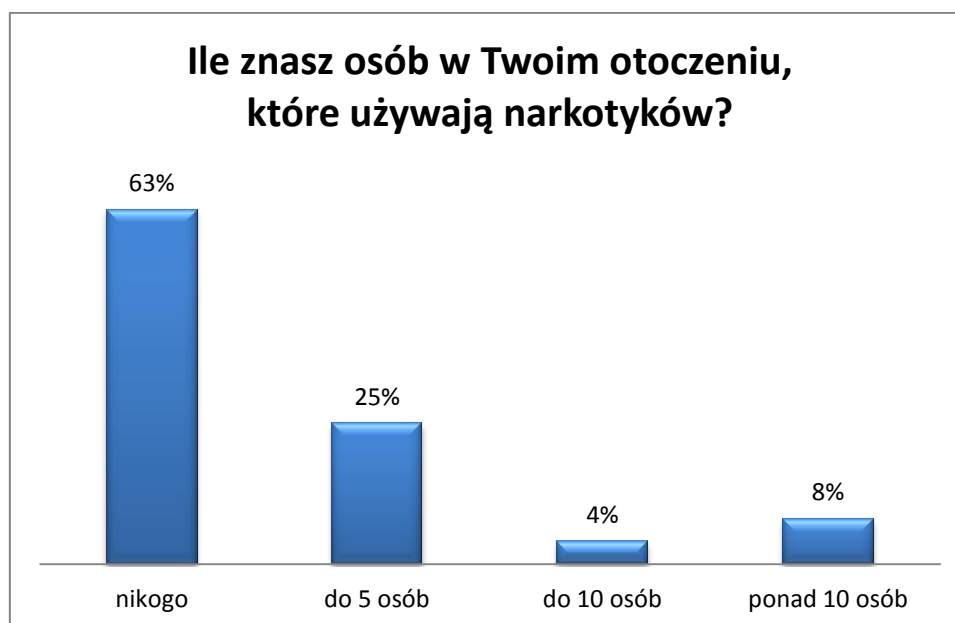
Narkotyki w środowisku lokalnym

Pytania o używanie substancji psychoaktywnych w gminie dotyczyły, oprócz alkoholu, również stosowania narkotyków. 12% mieszkańców gminy przyznało się do zażywania narkotyków. **Problem zażywania narkotyków w Gminie Pyrzyce nie jest silnie**

rozpowszechniony, ale jest obecny. Trzeba wyraźnie podkreślić, że przyznanie się do używania narkotyków (nawet podjęcie jednorazowej próby) jest w istocie przyznaniem się do czynu karalnego w Polsce. **Wyniki pokazują jednak, że większość osób ankietowanych nie miała osobistego kontaktu z narkotykami.** Badania wykazały także, że 19% ankietowanych wie, w jakim miejscu i u kogo można zdobyć narkotyki.

W tym miejscu warto odwołać się do sondażu Centrum Badania Opinii Publicznej „*Postawy Polaków wobec wybranych substancji psychoaktywnych*” z 2007 roku. Zapytano respondentów, czy kiedykolwiek próbowali narkotyków. Uzyskane wyniki były niższe w stosunku do tych uzyskanych w badanej gminie – 4% ankietowanych przyznało się do zażywania narkotyków. Aż 96% populacji w 2007 roku nie próbowało narkotyków.

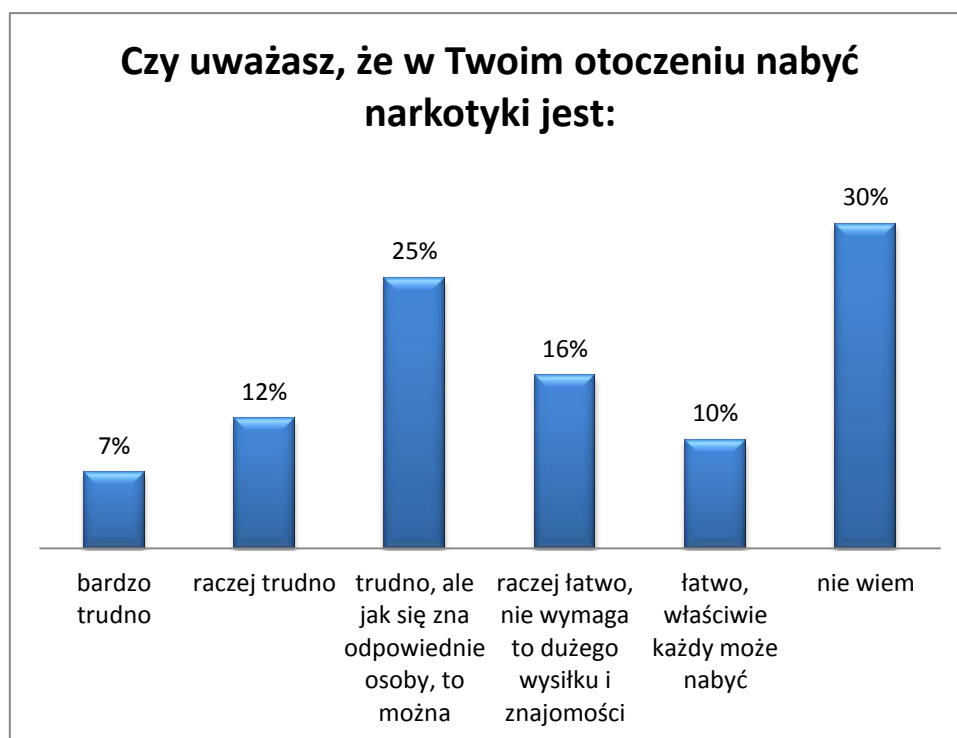
Zapytano również respondentów, ile znają osób w swoim otoczeniu, które zażywają narkotyki. Otrzymane wyniki zostały przedstawione na poniższym wykresie.

Większość osób (63%) nie zna ani jednej osoby zażywającej substancje narkotyczne. Jednak 25% badanych zna do 5 osób używających narkotyki, a 12% mieszkańców gminy deklaruje znajomość większej ilości osób. Wyniki te powinny uwrażliwić władze na podjęcie pewnych działań profilaktycznych w tym zakresie.

Zapytano również o dostępność narkotyków w środowisku lokalnym. **1/3 ankietowanych nie posiada wiedzy dotyczącej dostępności narkotyków w ich**

środowisku. Z pozostałych osób 16% badanych wskazało, że zakup narkotyków jest zadaniem łatwym lub raczej łatwym, a 25% uznało go za zadanie trudne, ale możliwe do wykonania przy znajomości odpowiednich osób. 19% badanych określiło dostęp do narkotyków w gminie jako trudny lub bardzo trudny.

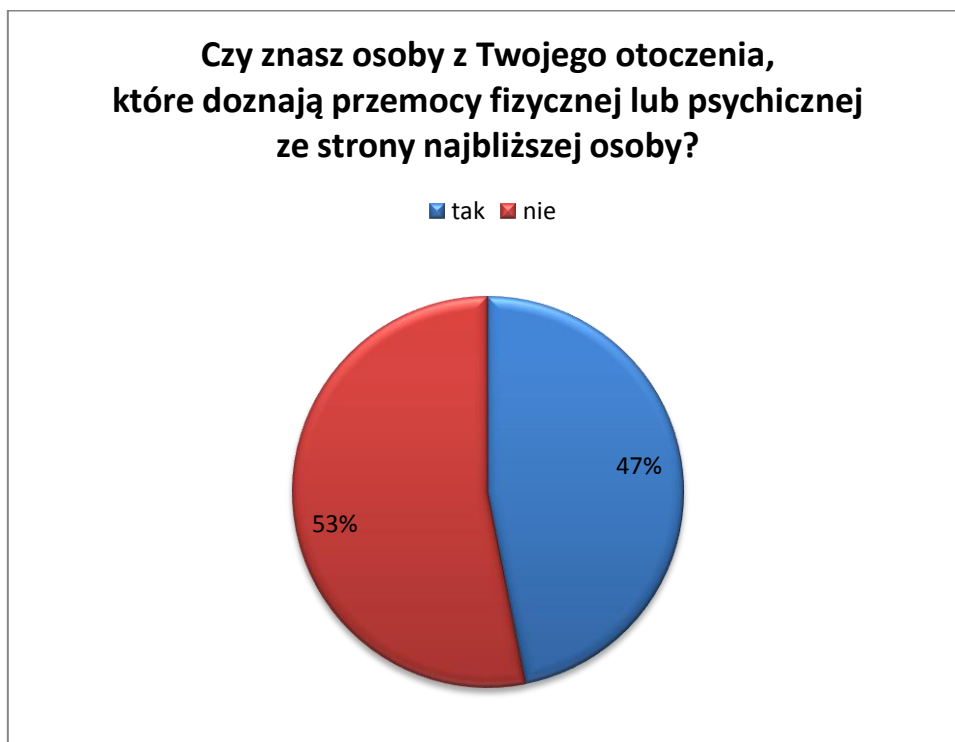

Przemoc

Zbadanie zjawiska przemocy jest trudnym zadaniem. Często ofiary agresji nie przyznają się do swojej sytuacji, co może być spowodowane między innymi: racjonalizacją, usprawiedliwianiem sprawców, obwinianiem siebie. Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności, o czym świadczą wyniki badań CBOS „Przemoc i konflikty w domu” z 2009 roku. Według nich 23% dorosłych Polaków deklaruje, że padło ofiarą przemocy. Mężczyźni częściej niż kobiety przyznawali się do bycia ofiarami agresji. 6% osób badanych z próby ogólnopolskiej doświadczyło przemocy w środowisku domowym, 10% na ulicy, 5% w lokalach gastronomicznych, 7% w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania.

W przeprowadzonym badaniu interesowało nas przede wszystkim zanalizowanie zjawiska przemocy w rodzinie oraz skala, jaką przyjmuje ono w Gminie Pyrzyce. Na

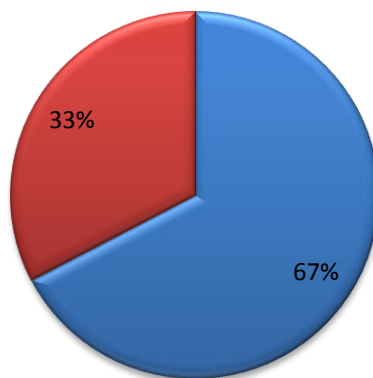
początek zapytano respondentów, czy znają osoby doświadczające przemocy, zarówno fizycznej, jak i psychicznej ze strony najbliższych. 47% badanych przyznaje się do znajomości ofiar przemocy w swoim środowisku. Skala zjawiska przemocy zdaje się być poważna. Należy bowiem dodać te osoby, które doświadczają przemocy, natomiast nikt o tym nie wie. **Przemoc jest poważnym problemem społecznym, który wydaje się być obecny również na terenie badanej gminy.**

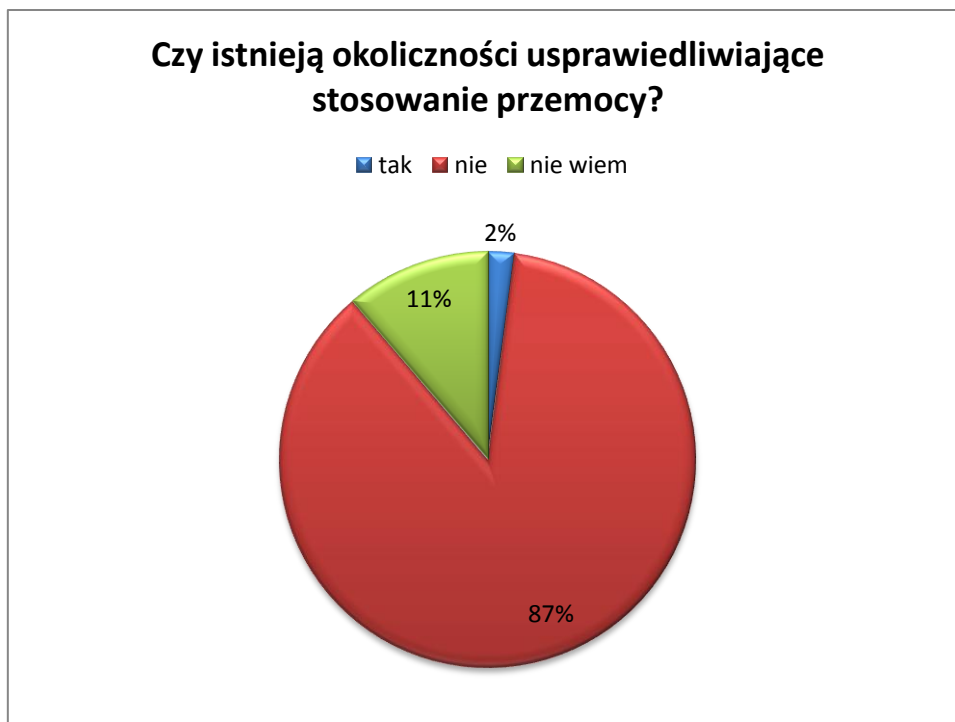
W związku z powyższym zbadano, jaka jest wiedza mieszkańców w związku z możliwymi formami pomocy ofiarom przemocy. 2/3 badanych, a mianowicie 67% posiada taką wiedzę, pozostałe 33% należałoby poddać edukacji w tej kwestii. Władze lokalne powinny prowadzić działania w celu rozpowszechniania informacji dotyczących miejsc i osób gotowych do pomocy ofiarom przemocy. Warto dodać, iż **do sprawnego funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego nie wystarczy sama wiedza, lecz czyn, działanie. Deklaracja znajomości osób i instytucji nie jest równoznaczna z podjęciem działania na rzecz ofiar przemocy.**

**Czy wiesz jak powinieneś postąpić wobec osoby,
o której wiesz, że doświadcza przemocy?
Czy wiedziałbyś jak jej pomóc,
gdzie szukać wsparcia, do kogo się udać?**

■ tak ■ nie

Interesowała nas również postawa badanych względem przemocy. Zapytaliśmy, czy istnieją jakieś specjalne okoliczności, warunki, które mogłyby usprawiedliwiać stosowanie przemocy. Zdecydowana większość ankietowanych zaprzeczyła temu stwierdzeniu. 11% ankietowanych nie wyraziło zdania w tej kwestii, a 2% uznało istnienie okoliczności umożliwiających usprawiedliwienie zastosowania zachowań przemocowych.

Następnie zbadano postawę mieszkańców wobec stosowania kar fizycznych oraz przemocy względem dzieci. Przemoc stosowana wobec dzieci jest poważnym problemem społecznym, niektórzy rodzice uznają kary fizyczne za skuteczny środek wychowawczy. Psychologowie wskazują, że kary fizyczne, oprócz cierpienia wywoływanego u dzieci, stanowią przykład zachowań agresywnych, który może być naśladowany. Mogą mieć negatywny wpływ na rozwój w różnych sferach funkcjonowania dziecka. W Polsce pojawiają się sugestie wprowadzenia prawnego zakazu stosowania kar fizycznych wobec dzieci, wzorem krajów skandynawskich.

Spośród osób badanych 15% uznało, iż strach dziecka przed opiekunami ułatwia jego wychowanie. Jednak zdecydowana większość zgadza się ze stwierdzeniem, że dziecko nie powinno bać się rodziców. Jest wiele innych sposobów na wzbudzenie szacunku i egzekwowanie respektowania zasad. Rodzice powinni posiadać autorytet wynikający z wiedzy, postawy, zachowania, a nie z przewagi fizycznej.

„Dziecko powinno bać się rodziców, strach ułatwia posłuszeństwo i szacunek z ich strony.”

Tak – 15% Nie – 85%

13% badanych pochwała surowe traktowanie dzieci, uznając jego pozytywny wpływ na rozwój dziecka. Rodziców i opiekunów należy uwrażliwiać na fakt, że autorytet w stosunku do dzieci nie opiera się na surowości, ale na tworzeniu atmosfery miłości i zrozumienia.

„Surowe traktowanie hartuje dziecko i pozwala mu lepiej radzić sobie w życiu.”

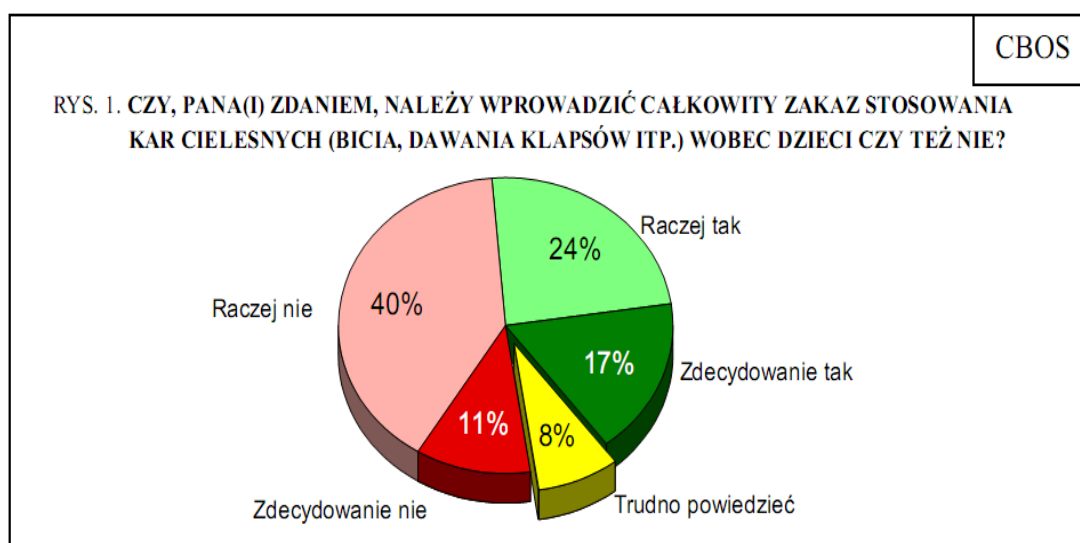
Tak – 13% Nie – 87%

W ankiecie pojawiła się również kwestia prawnego zakazu stosowania kar fizycznych wobec dzieci. Grupa zwolenników wprowadzenia takiego zakazu wśród mieszkańców Gminy Pyrzyce jest równa 56% ankietowanych.

„Stosowanie jakichkolwiek kar fizycznych powinno być zakazane prawem.”

Tak – 56% Nie – 44%

Podobne wyniki zostały otrzymane w badaniu przeprowadzonym przez portal www.psychologia.edu.pl. Na pytanie „Czy można dobrze wychować dziecko bez klapsa?” ponad połowa odpowiedzi była twierdząca. Z kolei w komunikacie z badań CBOS „Społeczne przyzwolenie na bicie dzieci” z 2008 roku 51% respondentów było przeciwnych wprowadzeniu prawnego zakazu bicia dzieci.

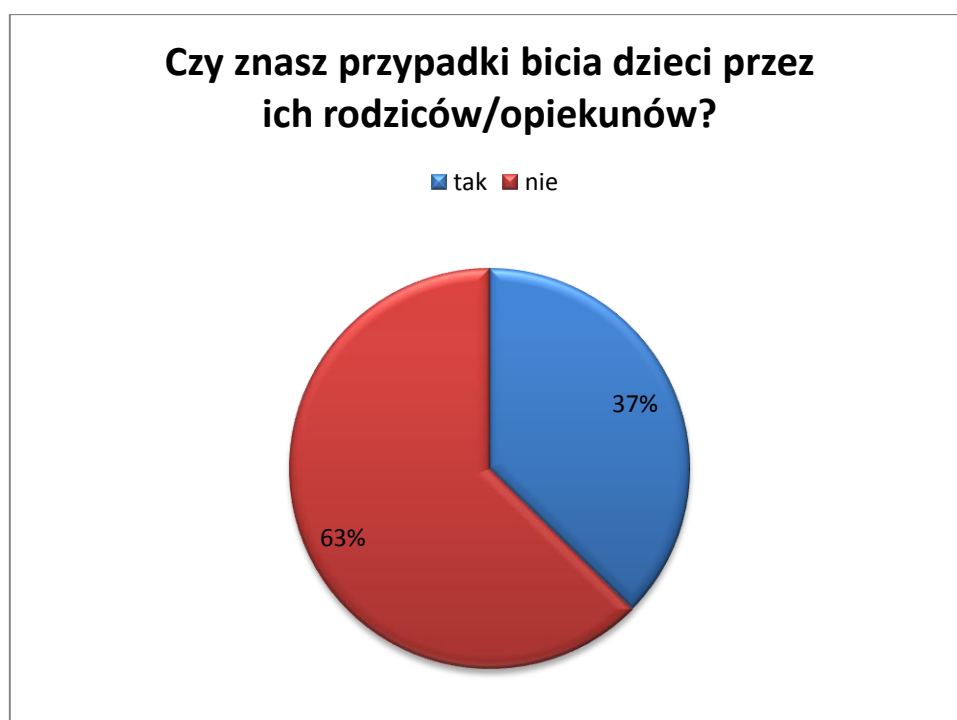
Kary fizyczne zostały uznane jako dobra metoda wychowawcza przez 8% badanych. 65% badanych nie uznaje wartości stosowania kar fizycznych w procesie wychowania dzieci. Spora grupa osób uwzględnia jednak ich stosowanie w niektórych okolicznościach.

„Stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą.”

Tak – 8% Tak, czasami – 27% Nie – 65%

Według badań CBOS „Społeczne przyzwolenie na bicie dzieci” z 2008 roku, w ciągu ostatnich 14 lat odsetek osób dopuszczających fizyczne karcenie dzieci zwiększył się o 8 punktów. 49% badanych akceptuje kary cielesne, 42% jest przeciwnych ich stosowaniu. Warto jednak zwrócić uwagę na rozróżnienie kar fizycznych od małego klapsa po przysłowiowe lanie. Aż 78% badanych zgadza się z opinią, że bywają sytuacje, gdzie dziecku trzeba dać klapsa.

Zadano również pytanie, czy respondenci znają przypadki bicia dzieci. 37% badanych odpowiedziało, że spotkało się z takimi przypadkami, co stanowi duży procent. Niezwykle istotne jest uwrażliwianie społeczeństwa na akty przemocy i agresji dokonywane wobec dzieci. Odpowiednia reakcja otoczenia może przerwać cykl przemocy i dostarczyć pomocy dzieciom, które pozostają bezbronne wobec krzywdy ze strony osób dorosłych.

Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży

Grupa badawcza

W badaniu przeprowadzonym na terenie Gminy Pyrzyce udział wzięło 235 uczniów (w tym 129 dziewcząt i 102 chłopców).

- w szkołach podstawowych przebadano 77 uczniów (39 dziewcząt i 38 chłopców),
- w szkołach gimnazjalnych 91 uczniów (48 dziewcząt i 39 chłopców),
- w szkołach ponadgimnazjalnych badaniu zostało poddanych 67 uczniów (42 dziewczęta i 25 chłopców).

Badanie odbywało się w czasie zajęć lekcyjnych, miało postać ankiety składającej się z 60 pytań. Niektóre z nich uczniowie uzupełniali własnymi odpowiedziami.

Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonej ankiety była analiza następujących problemów społecznych:

- używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych, w tym picia alkoholu, palenia papierosów oraz zażywania narkotyków i dopalaczy,
- zagrożeń związanych z korzystaniem z komputera,
- problemów przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym.

Dzieci i młodzież a substancje psychoaktywne

Problem spożywania substancji psychoaktywnych wśród dzieci i młodzieży ma szczególne znaczenie dla rozwoju młodych ludzi. Diagnoza nasilenia stosowania określonych substancji pozwala na skuteczne przeciwdziałanie negatywnym tendencjom w środowisku ludzi młodych. Przeprowadzona analiza dotyczyła rozpowszechnienia palenia papierosów, picia alkoholu oraz zażywania narkotyków i dopalaczy, rodzaju spożywanych substancji, a także okoliczności towarzyszących tym zachowaniom i postaw wobec substancji

psychoaktywnych. Nasilenie wymienionych zjawisk w poszczególnych grupach wiekowych na terenie Gminy Pyrzyce ilustruje poniższa tabela:²

Nasilenie określonych problemów społecznych w poszczególnych grupach wiekowych.

Problem społeczny	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
Picie alkoholu	12%	57%	95%
Palenie papierosów	19%	55%	63%
Używanie narkotyków	8%	15%	26%
Stosowanie dopalaczy	7%	8%	10%

Z otrzymanych rezultatów wynika, że wraz z wiekiem rośnie odsetek osób sięgających po wybrane rodzaje substancji psychoaktywnych. Do picia alkoholu przyznaje się 12% uczniów szkół podstawowych, 57% gimnazjalistów oraz 95% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Alkohol jest najczęściej spożywaną przez dzieci i młodzież w Pyrzycach substancją psychoaktywną. **Wyniki są zgodne z najnowszymi sondażami opublikowanymi przez CBOS, wskazującymi alkohol jako środek psychoaktywny najbardziej rozpowszechniony wśród młodych ludzi w porównaniu z papierosami i narkotykami.** Wyjątkiem są uczniowie szkół podstawowych, których większy odsetek miał kontakt z papierosami, a nie z alkoholem.

Ogólnopolskie sondaże wskazują na spadek popularności papierosów w grupie młodzieży i wzrost odsetka osób niepalących. W sondażu przeprowadzonym w 2008 roku przez KBPN 38% młodych ludzi zadeklarowało palenie papierosów. W Pyrzycach te wskaźniki są wyższe niż w próbie ogólnopolskiej na poziomie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Tam do kontaktu z papierosami przyznało się 55% gimnazjalistów oraz 63% młodzieży ponadgimnazjalnej.

Zjawisko zażywania narkotyków pojawia się na wszystkich poziomach edukacji i wydaje się być znacznym problemem szczególnie wśród starszych uczniów. W szkołach

² W dalszej części diagnozy, w przypadku analizy zażywania poszczególnych substancji, procent badanych obliczany będzie z ilości osób, które zadeklarowały stosowanie tej substancji.

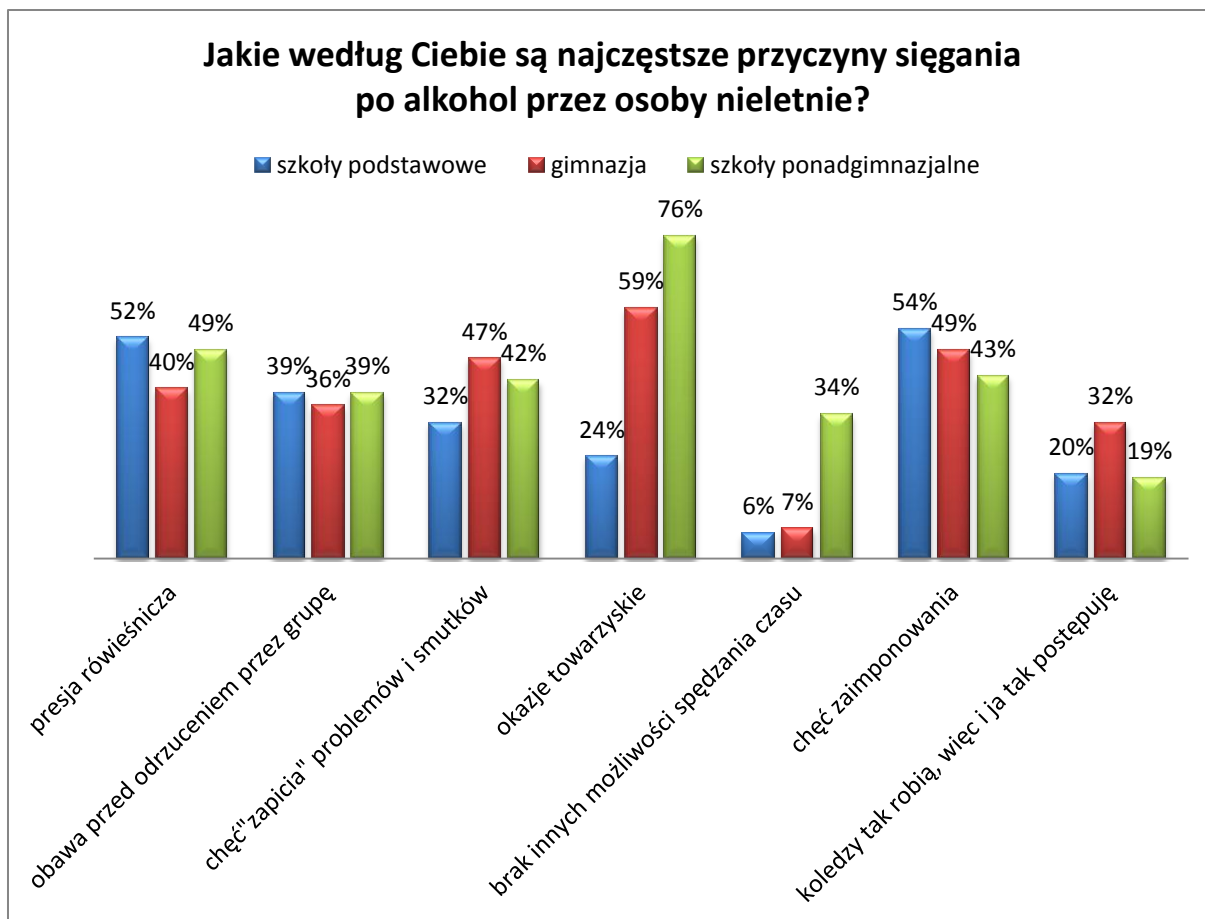
ponadgimnazjalnych do próbowania narkotyków przyznało się 26% uczniów, w gimnazjach odsetek ten wyniósł 15%, w szkołach podstawowych – 8%. Jest to informacja niepokojąca, zarówno, dla rodziców, nauczycieli, jak i władz lokalnych. Badania prowadzone w Polsce co kilka lat wskazują na obniżanie się problemu narkotykowego wśród młodzieży, sondaż KBPN z 2008 roku określił ilość młodych ludzi mających kontakty z narkotykami na poziomie 15%. **Uzyskane wyniki w szkołach ponadgimnazjalnych są wyższe w stosunku do rezultatów ogólnopolskich, co powinno zwrócić uwagę władz lokalnych i osób odpowiedzialnych za edukację oraz wychowanie młodych ludzi.**

Dzieci i młodzież przyznają się również do stosowania dopalaczy. Nasilenie tego zjawiska jest zbliżone we wszystkich trzech grupach i waha się w granicach 7-10%. Dopalacze są mniej popularne od narkotyków wśród młodych ludzi w gminie.

W następnej kolejności zostaną dokładnie przeanalizowane formy używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych oraz okoliczności, w jakich mają one miejsce.

Spożywanie alkoholu wśród dzieci i młodzieży

Jak to już zostało zaznaczone, alkohol jest najbardziej rozpowszechnioną używką w środowisku młodych ludzi, co potwierdzają prowadzone sondaże. Przyczyny sięgania po alkohol mogą być różne, od społecznych i towarzyskich po próbę radzenia sobie z trudnymi sytuacjami. Otrzymane rezultaty przedstawiono na wykresie.

Jeśli chodzi o przyczyny spożywania alkoholu, wśród uczniów szkoły podstawowej najwięcej osób wskazało na chęć zaimponowania, presję rówieśniczą oraz obawę przed odrzuceniem przez grupę. Okazje towarzyskie były najczęściej wskazywaną przez uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych przyczyną spożywania alkoholu przez osoby nieletnie. W grupie starszych uczniów również widoczny był wpływ presji rówieśniczej i chęć zaimponowania. **Na pierwszym miejscu wysuwają się więc motywacje społeczne, spowodowane dążeniem do przystosowania się do grupy rówieśniczej.** Nauka asertywności i umiejętności odmawiania mogłaby pomóc w przeciwstawianiu się namowom kolegów i koleżanek, co przyczyniłoby się do spadku spożycia napojów alkoholowych wśród dzieci. Uczniowie, częściej gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych, wskazywali również często na radzenie sobie z problemami jako psychologiczną przyczynę spożywania alkoholu. Alarmujące wydaje się być traktowanie alkoholu jako lekarstwa na trudności przez starszą młodzież, gdyż może to utrudniać radzenie sobie w dorosłym życiu za pomocą efektywnych strategii. Dzieci i młodzież często deklarowali spożywanie alkoholu z powodu okazji towarzyskich. Wyniki badania mogą stanowić wskazówkę dla rodziców i opiekunów, którzy

w niektórych sytuacjach sami stwarzają młodym ludziom okazję do picia alkoholu, a jednocześnie stanowią wzór konsumpcji alkoholu, który może być naśladowany. Warto zadbać o to, aby wzór ten był właściwy.

Średni wiek pierwszego kontaktu z alkoholem wynosił dla poszczególnych grup wiekowych: 10,9 lat – uczniowie szkół podstawowych, 12,8 lat – gimnazjaliści, 15 lat – uczniowie szkół ponadgimnazjalnych. Na podstawie otrzymanych wyników można zaobserwować niepokojące zjawisko, według którego **wiek kontaktu z alkoholem obniża się w poszczególnych grupach**. Powinna być to alarmująca informacja dla rodziców i opiekunów. Z drugiej strony może ona wskazywać na rosnące przyzwolenie rodziców na kontakt własnych dzieci z alkoholem.

W pytaniu o dostępność alkoholu w środowisku dzieci i młodzieży na obszarze Gminy Pyrzyce, zaobserwowano znaczące zróżnicowanie odpowiedzi wraz z wiekiem ankietowanych. Uzyskane rezultaty obrazuje poniższa tabela.

Dostępność alkoholu w środowisku dzieci i młodzieży.

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić alkohol przez osobę niepełnoletnią jest?	Szkoły Podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
Bardzo trudno, prawie niemożliwe	33%	13%	6%
Raczej trudno, nie warto się wysilać	9%	12%	9%
Trudno, ale jak się zna odpowiednie osoby to można	15%	36%	19%
Raczej łatwo, nie wymaga to dużego wysiłku i znajomości	7%	26%	40%
Łatwo, właściwie każdy może kupić	3%	7%	19%
Nie wiem	33%	6%	7%

Wyraźnie widać tendencję wzrostową w przekonaniu o dostępności alkoholu dla osób niepełnoletnich w otoczeniu młodych ludzi. Wśród uczniów szkół podstawowych 10%

dzieci uznało zakup napojów alkoholowych przez osobę niepełnoletnią za czynność łatwą bądź raczej łatwą, natomiast podobnej odpowiedzi udzieliło więcej gimnazjalistów – 33% oraz zdecydowanie więcej uczniów szkół ponadgimnazjalnych – 59%. Otrzymane rezultaty mogą być szczególnie alarmujące. Łatwy dostęp do alkoholu dla osób niepełnoletnich jest sprzeczny z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z 1982 r., wyraźnie zabraniającą sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia. W grupie gimnazjalistów największa ilość ankietowanych wskazała, że zakup alkoholu może być trudny dla osób niepełnoletnich, ale znajomość odpowiednich ludzi czyni go możliwym.

Jeżeli chodzi o pytanie o okoliczności pierwszego kontaktu z alkoholem, uczniowie najczęściej wskazywali wakacje oraz dyskoteki/puby jako miejsca, gdzie po raz pierwszy spożywali alkohol. Picie alkoholu po raz pierwszy w czasie wakacji zadeklarowało 33% uczniów szkół podstawowych, 54% gimnazjalistów oraz 44% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. W czasie wakacji ludzie młodzi mają więcej wolnego czasu, ponadto przebywają poza domem rodzinnym i pozbawieni są opieki rodziców. Rodzice i opiekunowie powinni być świadomi faktu, że czas wakacji sprzyja eksperymentom z substancjami psychoaktywnymi. Do pierwszego kontaktu z alkoholem dochodziło również w pubach i dyskotekach, najczęściej zdarzało się to wśród uczniów szkół podstawowych (45%) i ponadgimnazjalnych (39%). Jako inne wymieniane były: u wujka (gimnazjum), z kolegą w weekend (szkoła ponadgimnazjalna).

Okoliczności pierwszego spożycia alkoholu.

W jakiej sytuacji po raz pierwszy miałeś kontakt z alkoholem?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
W szkole	11%	0%	5%
Na wagarach	0%	8%	2%
Na dyskotecce/w pubie	45%	24%	39%
Na wakacjach	33%	54%	44%
W domu	11%	10%	8%
W innej sytuacji	0%	4%	2%

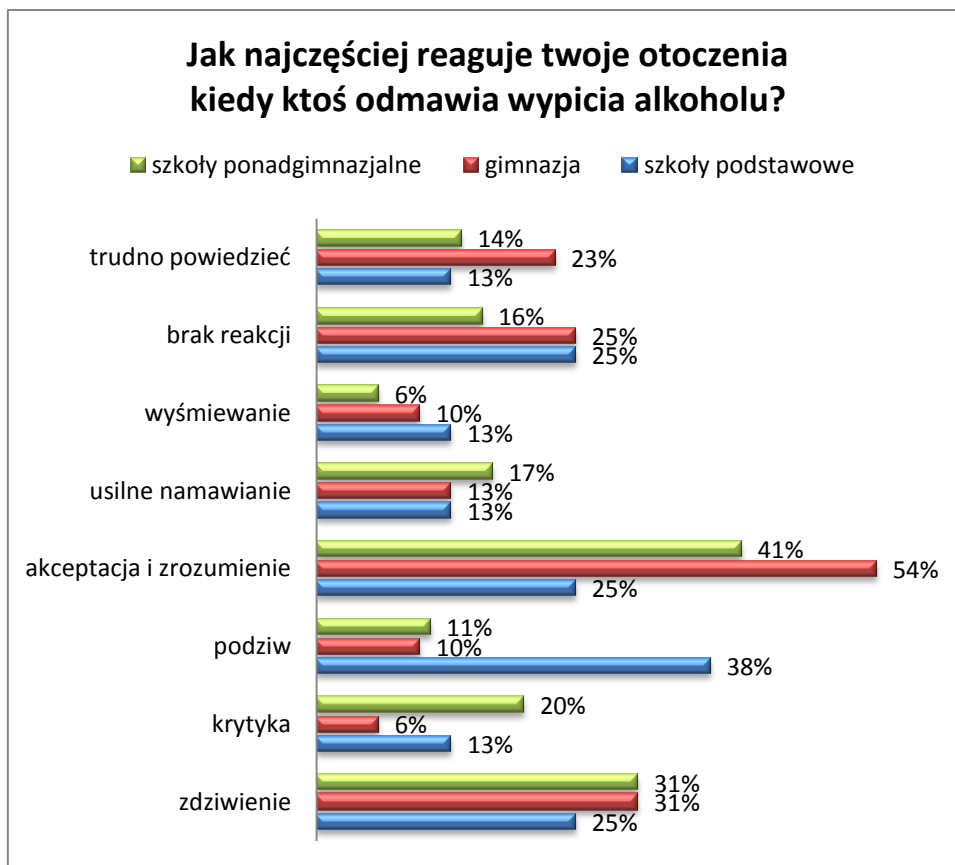
Jeżeli chodzi o przebywanie pod wpływem alkoholu na terenie szkoły, wśród uczniów szkół podstawowych nie dochodziło do tego rodzaju sytuacji. W przypadku gimnazjum był to odsetek równy 6% osób pijących alkohol, w szkołach ponadgimnazjalnych - 20%. **Zjawisko spożywania alkoholu w szkole jest najsilniej obecne w szkołach ponadgimnazjalnych. Informacja ta stanowi istotną wskazówkę dla nauczycieli, którzy powinni być świadomi istniejącego problemu i skutecznie mu przeciwdziałać.**

Najsilniejszy wpływ presji rówieśniczej na spożywanie alkoholu został zaobserwowany na poziomie szkół podstawowych. 44% badanych w tej grupie wiekowej zadeklarowało wpływ rówieśników na spożywanie alkoholu. **W gimnazjum i szkołach ponadgimnazjalnych spożywanie alkoholu było częściej wynikiem własnej inicjatywy.** Wskazuje to na indywidualne zainteresowanie alkoholem wśród młodych ludzi i może sugerować pewne kierunki działań profilaktycznych. Nauka asertywności może zostać uzupełniona uświadamianiem konsekwencji nadużywania alkoholu w młodym wieku.

Inicjatywa pierwszego kontaktu z napojami alkoholowymi.

Czy ktoś namawiał Cię do spożycia alkoholu?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
Nie, sam chciałem spróbować	44%	80%	79%
Tak, znajomy/znajoma	44%	18%	21%
Inna sytuacja	12%	2%	0%

Interesująca może być analiza reakcji otoczenia rówieśniczego na odmowę spożycia alkoholu przez dzieci i młodzież. Może ona dostarczać informacji o postawach młodych ludzi wobec picia napojów alkoholowych oraz przesłanek wyjaśniających spożywanie alkoholu przez ludzi w młodym wieku.

W szkole podstawowej najwięcej badanych wskazywało na reakcje podziwu (38%), a także na zdziwienie, akceptację i zrozumienie oraz brak reakcji (25%) jako najczęstszą reakcję w sytuacji odmowy spożywania alkoholu. Uczniowie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych najczęściej wskazywali na akceptację i zrozumienie (41-54%), w następnej kolejności na reakcje zdziwienia (31%). Z negatywnych reakcji najczęściej występowało usilne namawianie. **Na podstawie uzyskanych wyników można wywnioskować, że postawa młodych ludzi wobec osób niepijących posiada często wymiar pozytywny, co zwiększa się wraz z wiekiem.** Wyniki pokazują, że nasilenie negatywnych reakcji w sytuacji odmowy spożywania alkoholu nie jest duże. Wyniki te nie do końca pokrywają się z wymienianiem presji rówieśniczej jako jednej z podstawowych motywacji do spożywania alkoholu przez młodych ludzi w jednym z wcześniejszych pytań.

Warto przeanalizować, jakie rodzaje alkoholu są najczęściej spożywane przez dzieci i młodzież w Gminie Pyrzyce, a także jaka jest częstotliwość sięgania po napoje alkoholowe. Poniżej znajduje się zestawienie odpowiedzi uzyskanych w poszczególnych grupach wiekowych.

Rodzaje i częstotliwość napojów alkoholowych spożywanych przez dzieci i młodzież.

Po jaki alkohol sięgasz i jak często?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
Piwo			
Codziennie	0%	2%	2%
2-3 razy w tygodniu	0%	0%	10%
Raz w tygodniu	0%	8%	6%
Kilka razy w miesiącu	0%	14%	17%
Raz w miesiącu	0%	16%	3%
Rzadziej	33%	24%	24%
Piętem raz	11%	12%	2%
Wino			
Codziennie	0%	0%	0%
2-3 razy w tygodniu	0%	0%	0%
Raz w tygodniu	0%	2%	0%
Kilka razy w miesiącu	0%	8%	3%
Raz w miesiącu	0%	2%	0%
Rzadziej	11%	20%	21%
Piętem raz	33%	16%	17%
Wódka			
Codziennie	0%	0%	0%
2-3 razy w tygodniu	0%	0%	2%
Raz w tygodniu	0%	0%	2%
Kilka razy w miesiącu	0%	0%	3%
Raz w miesiącu	0%	16%	21%
Rzadziej	11%	24%	22%
Piętem raz	33%	12%	8%
Drinki			
Codziennie	0%	0%	0%
2-3razy w tygodniu	0%	0%	0%
Raz w tygodniu	0%	0%	2%
Kilka razy w miesiącu	0%	6%	6%
Raz w miesiącu	11%	8%	10%
Rzadziej	22%	14%	25%
Piętem raz	11%	14%	0%
Nalewki			
Codziennie	0%	0%	2%
2-3 razy w tygodniu	0%	0%	0%
Raz w tygodniu	0%	0%	0%

Kilka razy w miesiącu	0%	2%	2%
Raz w miesiącu	0%	0%	0%
Rzadziej	11%	16%	5%
Piłem raz	11%	16%	13%
Inne			
Codziennie	0%	0%	0%
2-3 razy w tygodniu	0%	0%	0%
Raz w tygodniu	0%	0%	0%
Kilka razy w miesiącu	0%	0%	0%
Raz w miesiącu	0%	0%	0%
Rzadziej	0%	0%	2%
Piłem raz	0%	4%	2%

Spożycie alkoholu wśród uczniów szkół podstawowych miało charakter jednorazowy lub okazjonalny. Najczęściej sięgano po piwo, w tej grupie 33% badanych przyznało się do okazjonalnego spożycia. Częstotliwość oraz ilość rodzajów spożywanego alkoholu zwiększa się wraz z wiekiem osób badanych. Starsi uczniowie najchętniej sięgają po piwo, wzrasta także spożycie wódki i wina. Wyniki pokrywają się z sondażem KBPN z 2008 roku, według którego piwo jest najbardziej popularnym alkoholem wśród młodych ludzi, na następnych pozycjach znajduje się wódka oraz wino. **Wyniki pokazują jednak, że spożycie alkoholu pod względem częstotliwości nie jest bardzo nasilone.** Niewielki odsetek uczniów deklarował codzienne spożywanie alkoholu wśród gimnazjalistów i młodzieży ponadgimnazjalnej. Częstotliwość spożywania alkoholu wśród starszych uczniów nie była nasilona. Należy jednak pamiętać o negatywnych konsekwencjach częstego kontaktu z alkoholem i niebezpieczeństwach związanych z jego spożywaniem, co powinno być uświadamiane młodym ludziom. Szczególnie w wieku, kiedy tych konsekwencji sobie nie uświadamiają i nie zawsze potrafią wyznaczyć właściwe granice swoim zachowaniom.

Uczniowie udzielali również odpowiedzi na pytanie o reakcję rodziców w sytuacji, gdy wrócili do domu pod wpływem alkoholu.

Reakcja rodziców na stan upojenia alkoholowego dzieci.

Czy zdarzyło Ci się wrócić do domu po spożyciu alkoholu, jeśli tak, jaka była reakcja Twoich rodziców?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
Taka sytuacja nie miała miejsca	67%	47%	34%
Zdenerwowali się i nakrzyczeli na mnie	11%	6%	15%
Ukarali mnie	11%	6%	2%
Nie zorientowali się, że jestem pod wpływem alkoholu	22%	35%	45%
Zauważyli, ale nie zareagowali	0%	8%	5%

W szkołach podstawowych większa część badanych stwierdziła, iż nie zdarzyło im się wracać do domu pod wpływem alkoholu. Zdecydowanie częściej do takich sytuacji dochodziło w gimnazjum i szkołach ponadgimnazjalnych. **Niepokojący wydaje się znaczący odsetek sytuacji, w których rodzice nie zorientowali się, że ich dzieci znajdują się pod wpływem alkoholu.** Należy pamiętać, że odpowiednie reakcje rodziców na spożywanie alkoholu przez dzieci są niezbędne do kształtowania u młodych ludzi właściwych postaw wobec napojów alkoholowych.

Palenie papierosów

Analizę związaną z paleniem papierosów na obszarze Gminy Pырzyce warto zacząć od wskazania wieku dzieci i młodzieży, w którym sięgnęli oni po pierwszego papierosa. Wiek ten wynosi kolejno: dla szkół podstawowych – 10,9 lat, dla gimnazjów – 12,8 lat, dla szkół ponadgimnazjalnych – 14,6 lat. **Wiek pierwszego kontaktu dzieci i młodzieży z papierosami obniża się z czasem,** dzisiaj ludzie młodzi sięgają po papierosy w młodszym wieku niż parę lat temu. **Bardzo wysoki odsetek osób palących pojawił się w grupie młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej** – palenie papierosów zadeklarowało tam kolejno 55% i 63% uczniów. Ten wysoki odsetek nie pokrywa się z tendencjami

zaobserwowanymi w najnowszych sondażach. Według nich regularne palenie deklaruje 22% młodych ludzi, natomiast do okazjonalnego palenia przyznaje się 15-18%.

Wraz ze wzrastającym wiekiem ankietowanych, dostęp do papierosów przez osoby niepełnoletnie jest oceniany jako coraz łatwiejszy. Wśród uczniów szkół podstawowych zakup papierosów jako łatwy lub raczej łatwy oceniło 21% badanych, w gimnazjach odsetek ten wzrósł do 46%, a w szkołach ponadgimnazjalnych wyniósł 58%. Na trudny dostęp do papierosów wskazywało najwięcej uczniów szkół podstawowych, równocześnie najwięcej badanych w tej grupie nie posiadało wiedzy w omawianym temacie. Może to wynikać z faktu, że w szkołach podstawowych mniej osób podejmuje próbę zakupu używek. Uzyskane wyniki powinny uświadamiać dorosłym, że młodzi ludzie mają zbyt mało ograniczony dostęp do nikotyny, mimo iż prawo zabrania sprzedaży papierosów osobom poniżej 18 roku życia.

Dostępność papierosów w środowisku dzieci i młodzieży.

Czy uważasz, że w Twoim środowisku zakup papierosów przez osobę niepełnoletnią jest?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
Bardzo trudny, prawie niemożliwy	36%	12%	6%
Trudny, ale jak się poprosi odpowiednie osoby to można	12%	28%	27%
Raczej łatwy, nie wymaga to dużego wysiłku i znajomości	13%	24%	30%
Łatwy, właściwie każdy może kupić	8%	22%	28%
Nie wiem	31%	14%	9%

Osoby badane pytane o okoliczności zapalenia pierwszego papierosa, najczęściej wskazywały czas wolny i wakacje jako początek kontaktu z papierosami. Na czas wolny wskazało 50% najmłodszych uczniów, 45% gimnazjalistów oraz 23% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Wydaje się, że atrakcyjne zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży jest ważnym elementem działań profilaktycznych, prowadzących do rzadszego

sięgania po substancje psychoaktywne. W czasie wakacji papierosy palić zaczęło 34% uczniów szkół podstawowych, 41% gimnazjalistów oraz 44% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Wakacje to w wielu przypadkach czas spędzany z dala od domu i rodziców, nawiązywania nowych znajomości. Może on sprzyjać eksperymentowaniu z używkami, do którego dzieci i młodzież mogą być zachęcane w czasie wakacyjnych wyjazdów. Jako inne okoliczności wskazywano spotkanie u wujka w gimnazjum.

Okoliczności zapalenia pierwszego papierosa.

Gdzie po raz pierwszy palileś/łaś?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
W szkole	0%	2%	14%
Na wagarach	0%	4%	14%
Na dyskotecce/w pubie	8%	10%	0%
Na wakacjach	34%	41%	44%
W domu	0%	4%	5%
W czasie wolnym/po lekcjach	50%	45%	23%
W innej sytuacji	8%	4%	0%

W ankiecie pojawiło się również osobne pytanie o palenie papierosów na terenie szkoły. Do palenia papierosów na terenie szkoły przyznało się 14% uczniów szkół podstawowych, 20% gimnazjalistów oraz aż 81% uczniów szkół ponadgimnazjalnych palących papierosy. **Problem palenia na obszarze szkoły wydaje się być najpoważniejszy w szkołach ponadgimnazjalnych.** Jest to istotna informacja dla nauczycieli, którzy sprawują opiekę nad uczniami w czasie przerw i powinni uwrażliwić się na tego rodzaju sytuacje.

W przypadku pytania uczniów o inicjatywę dotyczącą palenia papierosów, nieco większy wpływ grupy rówieśniczej zaznaczył się na poziomie szkół podstawowych. We wszystkich trzech grupach palenie było jednak najczęściej rezultatem własnej decyzji.

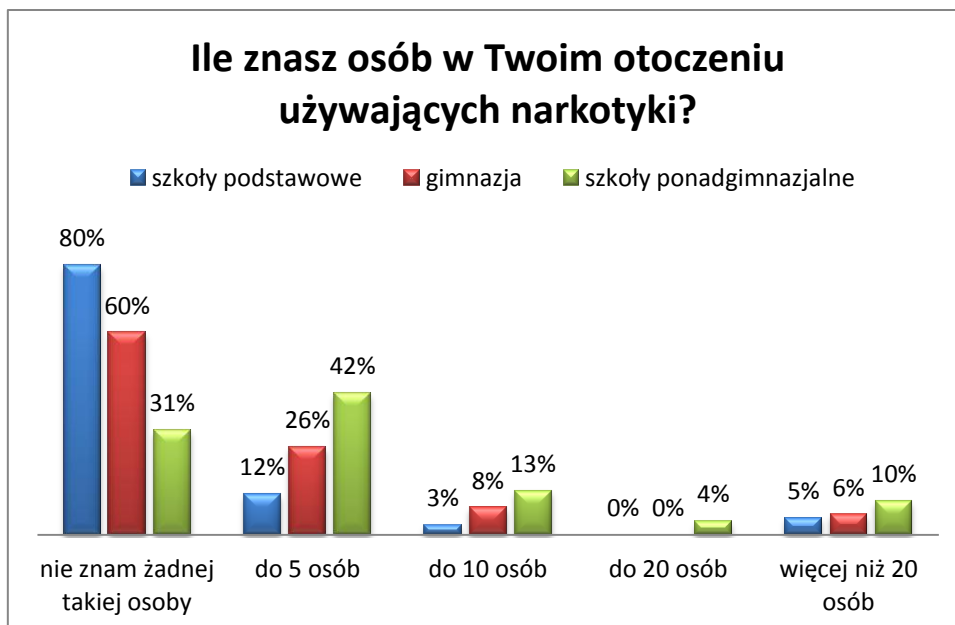
Inicjatywa pierwszego kontaktu z papierosami.

Czy ktoś namawiał Cię do spróbowania papierosów?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
Nie, sam chciałem/am spróbować	64%	69%	79%
Tak, znajomi/znajomy	36%	29%	21%
Inna sytuacja	0%	2%	0%

Zachowania związane z zażywaniem narkotyków

Badania wykazały, że **stosowanie narkotyków w Gminie Pyrzyce stanowi najpoważniejszy problem w szkołach ponadgimnazjalnych**. W szkołach podstawowych narkotyki zażywało 8% uczniów, wśród gimnazjalistów do kontaktu z narkotykami przyznało się 15%, w szkołach ponadgimnazjalnych natomiast 26% badanych. Średnia wieku kontaktu z narkotykami wyniosła 12 lat w szkołach podstawowych, 13,9 lat dla gimnazjum i 15,9 lat w przypadku szkół ponadgimnazjalnych.

Problem zażywania narkotyków przez młodych ludzi widoczny jest przy pytaniu, ile zna się osób zażywających narkotyki. W szkołach podstawowych 80% osób stwierdziło, że nie zna żadnej osoby używającej substancji narkotycznych. W szkołach gimnazjalnych w podobny sposób odpowiedziało 60% uczniów, w szkołach ponadgimnazjalnych odsetek ten wyniósł 31%. 42% uczniów szkół ponadgimnazjalnych zna do 5 osób zażywających narkotyki, podobnie odpowiedziało 26% uczniów szkół gimnazjalnych i 12% uczniów szkół podstawowych. W grupach najstarszych ankietowanych deklarowano częściej znajomość do 10, a nawet powyżej 20 osób zażywających narkotyki. Wśród młodzieży ponadgimnazjalnej 10% osób zna ponad 20 osób zażywających narkotyki. Zakładając, że odpowiedzi były szczerze i nie wynikały z niepoważnego podejścia do wypełniania ankiet, jest to informacja alarmująca.

Uczniów zapytano również, czy wiedzą gdzie i u kogo można nabyć narkotyki. W grupie uczniów szkół podstawowych twierdząco odpowiedziało 12% dzieci ze szkół podstawowych, 15% gimnazjalistów oraz najczęściej, bo 32% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. W szkołach podstawowych i ponadgimnazjalnych więcej osób posiadało wiedzę o źródłach zdobycia narkotyków, niż sięgnęło po nie osobiście.

Jeżeli chodzi o dostęp do narkotyków wśród dzieci i młodzieży uczącej się, niewielu badanych określiło go jako zadanie łatwe. W szkołach podstawowych najczęściej uczniów stwierdziło, że w ich środowisku bardzo trudno jest zakupić narkotyki – 49%. W gimnazjach 38% nie posiadało wiedzy o dostępności narkotyków, brak wiedzy zadeklarowało również 34% uczniów szkół podstawowych i 21% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Największa liczba gimnazjalistów uznała, że dostęp do narkotyków jest trudny, ale możliwy przy znajomości określonych osób – 43%. W tej grupie najczęściej uczniów zadeklarowało zażywanie narkotyków.

Dostępność narkotyków w środowisku dzieci i młodzieży.

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić narkotyki jest?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
Bardzo trudno, prawie niemożliwe	49%	25%	15%
Raczej trudno, nie warto się wysilać	6%	7%	10%
Trudno, ale jak się zna odpowiednie osoby to można	7%	18%	43%
Raczej łatwo, nie wymaga to dużego wysiłku i znajomości	1%	9%	7%
Łatwo, właściwie każdy może kupić	3%	3%	4%
Trudno powiedzieć/ nie wiem	34%	38%	21%

Większość młodych ludzi pierwszy kontakt z narkotykami miała w czasie wakacji, w czasie wolnym oraz na dyskotekach/w pubach. Wyniki są zróżnicowane w zależności od grupy wiekowej. Rezultaty te pokrywają się z wynikami uzyskanymi w przypadku alkoholu i papierosów, wskazując jednocześnie na zagrożenia związane z czasem wakacji i większą okazją do eksperymentowania dla dzieci i młodzieży. Jednocześnie sugerują znaczenie wskazania młodym ludziom alternatywnych form spędzania czasu wolnego, które mogłyby być dla nich interesujące i zajmujące.

Jeżeli chodzi o sytuacje przebywania pod wpływem narkotyków na terenie szkoły, w każdej grupie przyznał się spożywania narkotyków na terenie szkoły 1 uczeń.

Okoliczności pierwszego kontaktu z narkotykami.

Gdzie po raz pierwszy miałeś kontakt z narkotykami?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
W szkole	0%	0%	0%
Na wagarach	0%	0%	6%
Na dyskotecce/ w pubie	50%	0%	29%
Na wakacjach	25%	25%	36%
W czasie wolnym/po szkole	0%	67%	29%
W domu	25%	0%	0%
Inna sytuacja	0%	8%	0%

Jeżeli chodzi o inicjatywę pierwszego kontaktu z narkotykami, w przypadku uczniów szkół podstawowych wynikał on tylko z własnej inicjatywy. Spożywanie narkotyków przez starszych uczniów również było rezultatem w przeważającej części własnej inicjatywy. W bardzo niewielkim stopniu widoczny był wpływ znajomych na zażywanie substancji narkotycznych.

Inicjatywa pierwszego kontaktu z narkotykami.

Czy ktoś namawiał Cię do spróbowania narkotyku?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
Nie, sam chciałem/łam spróbować	100%	84%	94%
Tak, znajomy/znajomi	0%	8%	6%
Tak, osoba która chciała mi sprzedać narkotyk	0%	0%	0%
Inna sytuacja	0%	8%	0%

W szkołach podstawowych stosowano marihuanę, amfetaminę, extasy oraz sterydy anaboliczne. Uczniowie zażywający narkotyki w gimnazjach deklarowali stosowanie marihuany i jej pochodnych, a także amfetaminy, LSD, extasy, środków nasennych oraz

kokainy. W szkołach ponadgimnazjalnych poza marihuaną (63%), zażywano również amfetaminę, sterydy anaboliczne, kokainę i inne środki..

Rodzaje spożywanego narkotyków.

Najczęściej sięgasz po?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
Marihuana i jej pochodne	25%	83%	67%
Amfetamina	25%	8%	33%
LSD	0%	17%	0%
Extasy	25%	17%	0%
Środki nasenne	0%	25%	0%
Środki nasenne + alkohol	0%	0%	0%
Klej, rozpuszczalnik	0%	0%	0%
Sterydy anaboliczne	25%	0%	8%
Kokaina	0%	17%	8%
Inne	0%	0%	8%

W następnej kolejności zanalizowano częstotliwość zażywania narkotyków, którą obrazuje poniższa tabela.

Długość i częstotliwość zażywania substancji odurzających wśród uczniów.

Jak długo używasz narkotyków?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
Mniej niż pół roku	50%	8%	6%
Rok i więcej	0%	8%	29%
Więcej niż 2 lata	0%	0%	0%
Więcej niż 3 lata	0%	0%	0%
Dłużej	25%	0%	0%
Spróbowałem tylko raz	25%	84%	65%

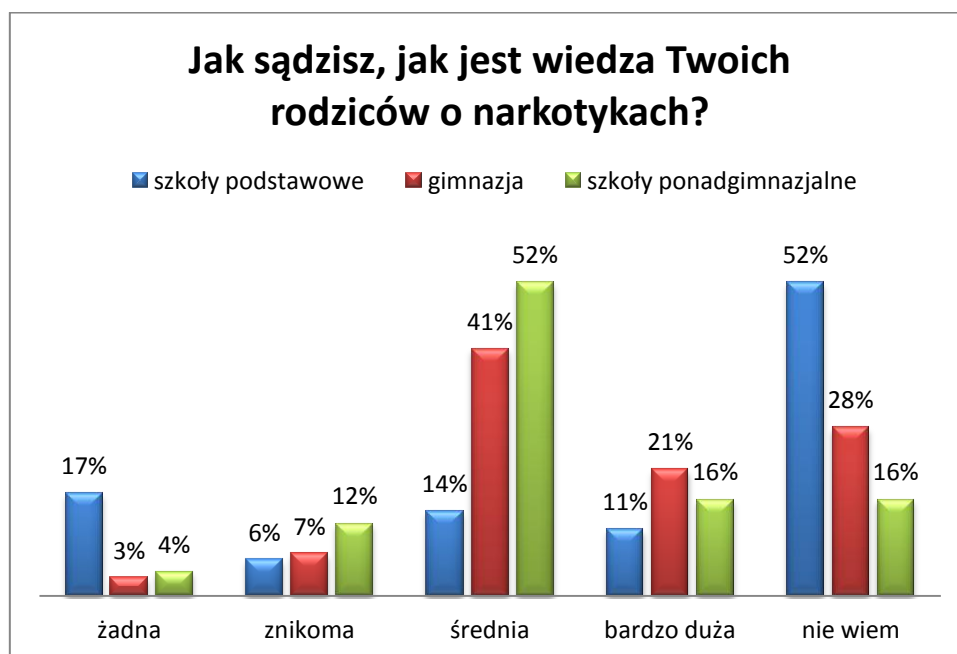
Jak często sięgasz po narkotyki?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
Prawie codziennie	25%	0%	0%
Więcej niż raz w tygodniu	25%	0%	6%
Kilka razy w miesiącu	0%	0%	0%
Średnio raz w miesiącu	0%	0%	0%
Okazjonalnie	25%	33%	41%
Spróbowałem tylko raz	25%	67%	53%

Kontakt z narkotykami w dużej mierze miał charakter jednorazowy i okazjonalny, jednak pojawiły się odpowiedzi świadczące o dłuższym zażywaniu narkotyków, wynoszącym rok i więcej. Jeżeli chodzi o częstość zażywania narkotyków, znaczna część uczniów stosowała je okazjonalnie lub też jednorazowo. Także w tym przypadku znalazły się odpowiedzi wskazujące na większą częstotliwość zażywania substancji narkotycznych. Ludziom młodym należy uświadamiać konsekwencje stosowania narkotyków, a także prawne regulacje zakazujące posiadania jakiegokolwiek ich ilości, z czym wiąże się określone sankcje.

W ankiecie pojawiło się pytanie, czy uczniowie spróbowaliby narkotyków, gdyby nadarzyła się odpowiednia okazja. W szkołach podstawowych twierdząco odpowiedziało 7% uczniów, w gimnazjach 14%, w szkołach ponadgimnazjalnych 9% spróbowaloby narkotyków przy odpowiedniej okazji. Interesujący jest fakt, że wśród młodzieży ponadgimnazjalnej chęć spróbowania narkotyków zadeklarowało znacząco mniej uczniów, niż miało kontakt z narkotykami. Jest to pozytywna informacja, świadcząca o tym, że część uczniów nie będzie kontynuowała kontaktów z substancjami narkotycznymi.

Uczniowie zostali również poproszeni o ocenę wiedzy i postaw swoich rodziców wobec narkotyków. W szkołach podstawowych przeważająca ilość uczniów (52%) nie wiedziała, jaki poziom wiedzy o narkotykach posiadają ich rodzice, a 17% określiło ją jako żadną. Uczniowie gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych najczęściej oceniali wiedzę swoich rodziców o narkotykach jako średnią, odpowiedziało tak 41% gimnazjalistów i 52% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Część uczniów ze wszystkich grup określiła wiedzę swoich rodziców o narkotykach jako bardzo dużą. Ocena ta może wynikać między innymi ze szkoleń, w których rodzice uczestniczą i wiedzy przekazywanej przez nauczycieli i wychowawców.

Wiedza rodziców o narkotykach, objawach ich stosowania oraz konsekwencjach z niego wynikających jest bardzo istotna i pozwala uchronić dzieci od stosowania niedozwolonych substancji psychoaktywnych.

W przypadku pytania o reakcję rodziców na zażywanie narkotyków przez własne dzieci, większość uczniów wskazywała odpowiedzi sugerujące aktywną postawę krytyczną wobec takiego faktu i próbę znalezienia rozwiązania. Bardzo niewielki odsetek młodych ludzi był przekonany, że ich rodzice nie zareagowaliby na zażywanie przez nich narkotyków. Najwięcej uczniów wskazywało na próbę pomocy dziecku i dążenie do znalezienia przyczyny, a także na wyznaczenie kary za takie postępowanie. Negatywne reakcje rodziców wobec zjawiska zażywania narkotyków przez dzieci mogą stanowić pozytywne modele dla młodych ludzi, kształtujące w nich właściwe postawy wobec substancji odurzających. Zestawienie wyników dla tego zagadnienia przedstawione zostało w tabeli.

Postawy rodziców wobec zażywania narkotyków w oczach uczniów.

Jak myślisz, jak zareagowałoby Twój rodzice, gdyby dowiedzieli się, że zażywasz narkotyki?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
Ukarali	32%	26%	9%
Próbowali pomóc, znaleźć przyczynę	67%	63%	69%
Pokrzyczeli i „odpuścili”	1%	2%	3%
Zmartwiliby się	8%	24%	30%
Nic by nie zrobili	1%	0%	4%

Uczniowie pytani o reakcję rodziców na ich stan odurzenia narkotycznego, najczęściej odpowiadali, że taka sytuacja nie miała miejsca. Kiedy już jednak do niej doszło, rodzice często nie orientowali się, że ich dzieci znajdują się pod wpływem narkotyków.

Reakcja rodziców na stan odurzenia narkotycznego dzieci.

Czy zdarzyło Ci się wrócić do domu po zażyciu narkotyku, jeśli tak, jaka była reakcja twoich rodziców, opiekunów?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
Takie zdarzenie nigdy nie miało miejsca	89%	89%	76%
Nie zorientowali się, że jestem po spożyciu narkotyku	2%	10%	19%
Widzieli, że dziwnie się zachowuję, ale dali się zwieść mojej wymówce	0%	1%	2%
Ukarali mnie / jak?	5%	0%	0%
Przeprowadzili ze mną rozmowę	2%	0%	0%
Zauważyli, ale nie zareagowali	2%	0%	2%
Inne/jakie?	2%	0%	2%

Dopalacze

W przeprowadzonym badaniu znalazły się również pytania dotyczące stosowania dopalaczy. W przypadku pytań o stosowanie dopalaczy okazało się, że częstotliwość stosowania tego rodzaju substancji jest zbliżona we wszystkich grupach. Kontakt z dopalaczami miało 7% uczniów szkół podstawowych, 8% uczniów gimnazjów oraz 10% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Generalnie badania pokazują, że stosowanie dopalaczy nie dotyczy dużej liczby dzieci i młodzieży w badanej gminie.

Znaczna część uczniów we wszystkich grupach wiekowych deklaruje brak wiedzy na temat dostępności dopalaczy w ich środowisku lokalnym. Najwięcej uczniów ze szkół podstawowych uznało dostęp do dopalaczy jako bardzo trudny. Jako łatwy lub raczej łatwy oceniło zakup dopalaczy 10-14% uczniów z wszystkich grup.

Dostępność dopalaczy w środowisku lokalnym.

W twojej miejscowości zakup "dopalaczy" jest?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
Bardzo trudny	37%	17%	14%
Raczej trudny	13%	22%	30%
Raczej łatwy	6%	7%	6%
Łatwy	6%	3%	8%
Nie wiem	38%	51%	42%

Kontakt z dopalaczami miał w dużej mierze charakter jednorazowy, szczególnie w szkołach ponadgimnazjalnych. Największa częstotliwość stosowania dopalaczy miała miejsce w szkołach podstawowych. Pojawiły się też niespójności w odpowiedziach na pytania wśród gimnazjalistów i uczniów szkół podstawowych. W przypadku obydwu pytań odmienna ilość osób wskazała odpowiedź „Spróbowałem tylko raz”. Trudno powiedzieć, skąd wzięły się rozbieżności – z niezrozumienia pytań bądź z niedokładnego wypełniania ankiet.

Częstotliwość i długość stosowania dopalaczy.

Jak często używasz dopalaczy?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
Prawie codziennie	29%	0%	0%
Więcej niż raz w tygodniu	13%	0%	0%
Kilka razy w miesiącu	29%	33%	0%
Średnio raz w miesiącu	0%	0%	0%
Okazjonalnie	0%	0%	29%
Spróbowałem tylko raz	29%	67%	71%

Jak długo używasz dopalaczy?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
Mniej niż pół roku	7%	20%	29%
Rok i więcej	7%	60%	0%
Więcej niż 2 lata	0%	0%	0%
Więcej niż 3 lata	0%	0%	0%
Dłużej	0%	0%	0%
Spróbowałem/am tylko raz	66%	20%	71%

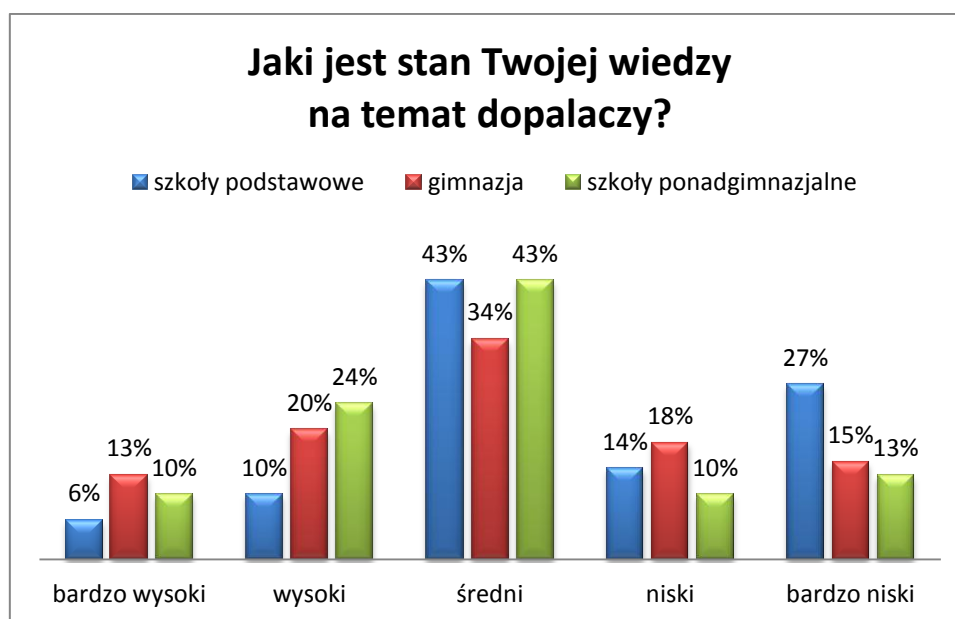
Wśród osób mających kontakt z dopalaczami do ich spożycia najczęściej dochodziło w czasie wolnym po szkole, a także w czasie wakacji i na dyskotekach/w pubach. Podobne odpowiedzi pojawiły się w przypadku poprzednio opisywanych substancji psychoaktywnych. W przypadku uczniów szkół podstawowych miała miejsce sytuacja stosowania dopalaczy na terenie szkoły.

Okoliczności kontaktu z dopalaczami.

W jakiej sytuacji zdarzało Ci się zażywać dopalacze ?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
W szkole	13%	0%	0%
Na wagarach	0%	0%	0%
Na dyskotecę/w pubie/impreza	13%	17%	0%
Na wakacjach	13%	33%	14%
W czasie wolnym/po szkole	25%	50%	86%
W domu	38%	0%	0%
W innej sytuacji	0%	0%	0%

Ponadto 8% uczniów szkół podstawowych stwierdziło, że spróbowałoby dopalaczy gdyby mieli taką okazję, takiej samej odpowiedzi udzieliło 12% gimnazjalistów oraz 8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Uczniowie powinni być uświadamiani co do niebezpieczeństw związanych ze stosowaniem dopalaczy oraz konsekwencji, jakie się z tym mogą wiązać. Jest to istotny element profilaktyki.

Uczniowie oceniali również swój stan wiedzy na temat dopalaczy. Otrzymane rezultaty zostały zaprezentowane na poniższym wykresie.

We wszystkich grupach największa część uczniów oceniła swoją wiedzę o dopalaczach jako średnią. Najmniejszą wiedzę o dopalaczach deklarują uczniowie szkół podstawowych, 41% z nich oceniło jej stan jako niski lub bardzo niski. Młodzież z gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych wskazywała częściej, że ich wiedza o dopalaczach jest wysoka lub bardzo wysoka. Może to wynikać z faktu, że na wyższych poziomach nauczania młodzież częściej spotyka się z zajęciami informacyjnymi i profilaktycznymi dotyczącymi środków psychoaktywnych albo też może być rezultatem częstszego kontaktu z tymi środkami.

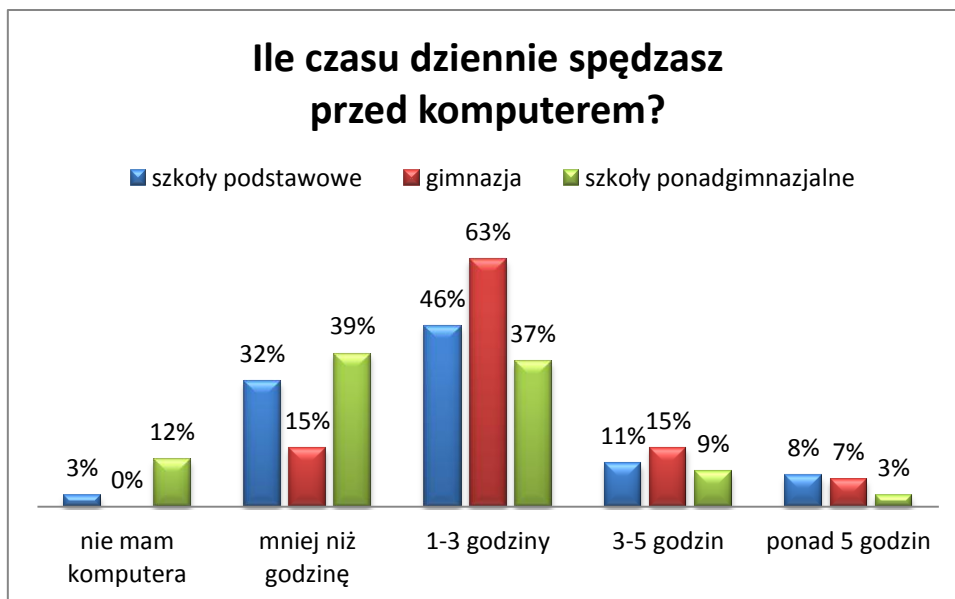
Zagrożenia związane z mediami

Dzieci i młodzież zapytano również o sposoby spędzania czasu wolnego. **Wyniki pokazują duże zróżnicowanie form spędzania czasu wśród uczniów w Gminie Pyrzyce.** W szkołach podstawowych najwięcej osób spędza czas na podwórku, odpowiedziało tak 29% uczniów w tej grupie wiekowej. W następnej kolejności wśród najmłodszych uczniów popularne było przebywanie z kolegami i koleżankami oraz w domu, dopiero później siedzenie przed komputerem. Gimnazjaliści również najczęściej spędzali czas u kolegów/koleżanek oraz na podwórku, popularne było też uprawianie sportu i komputer. Młodzież ponadgimnazjalna najczęściej wskazywała na przebywanie u znajomych i na podwórku, uprawiano również sport, spędzano czas w domu i przed komputerem. We wszystkich grupach popularne było spotkanie się ze znajomymi oraz aktywne spędzanie czasu poza domem, co jest bardzo pozytywną informacją. Jako inne wskazywane były: spędzanie czasu z rodziną (szkoły podstawowe) oraz książki (szkoły ponadgimnazjalne).

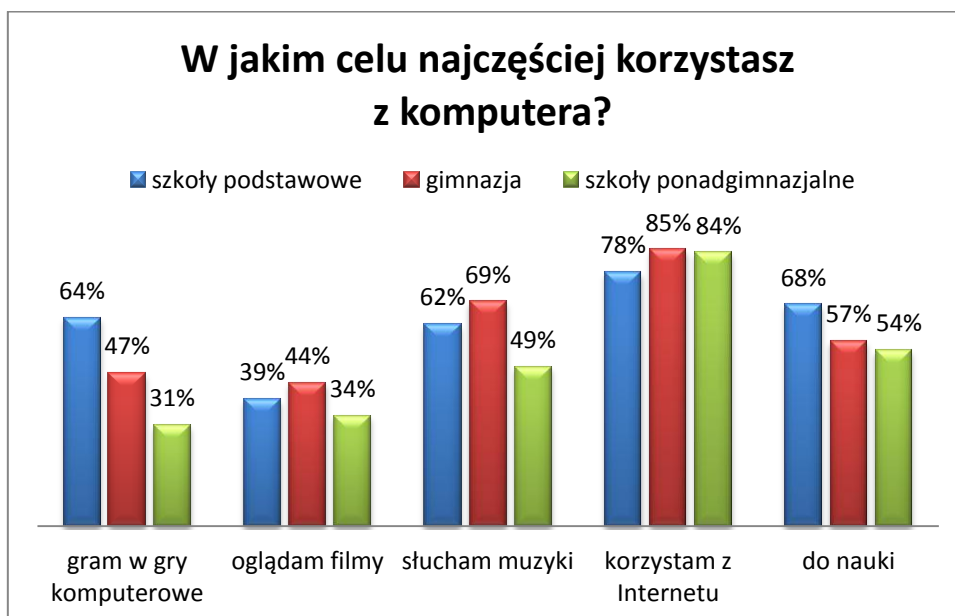
Formy spędzania czasu wolnego.

Jaka jest Twoja ulubiona forma spędzania wolnego czasu?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
W domu	26%	24%	21%
Przed komputerem	25%	32%	18%
Telewizja	12%	18%	15%
Uprawianie sportu	12%	34%	24%
Na podwórku	29%	39%	26%
U kolegi/koleżanki	26%	39%	30%
Na boisku	15%	16%	11%
W kawiarni, dyskotecie, pubie	0%	14%	27%
W plenerze	4%	11%	18%
Inne miejsca	3%	3%	3%

Jeśli chodzi o korzystanie z komputera, zadano uczniom osobne pytanie o ilość czasu poświęcaną na tą aktywność. **Przeważająca ilość uczniów ze wszystkich grup wiekowych spędza przed komputerem 1-3 godziny dziennie.** Ponadto wyniki wskazują, że nieco więcej czasu spędzają przed komputerem uczniowie szkół gimnazjalnych. Zadaniem rodziców jest zorganizowanie dzieciom ciekawych zajęć w wolnym czasie i chronienie przed nadmiernym korzystaniem z komputera, które może mieć negatywne konsekwencje.

Jeśli chodzi o sposób korzystania z komputera, dzieci i młodzież najczęściej korzystają z komputera przebywając w Internecie. W następnej kolejności komputer jest wykorzystywany do celów naukowych i słuchania muzyki we wszystkich grupach badanych. Jeżeli chodzi o gry komputerowe, najbardziej popularne są one wśród uczniów szkół podstawowych.

W ankiecie sprawdzano również, kto przejmuje odpowiedzialność za sposób korzystania z komputera przez dzieci i młodzież. **Wśród uczniów szkół podstawowych**

w przypadku około 60% ankietowanych rodzice kontrolują czas i sposób spędzania czasu przy komputerze. Wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych procent ten zdecydowanie się zmniejsza, starsi uczniowie najczęściej pozostawiani są bez opieki i kontroli podczas korzystania z komputera. W dzisiejszych czasach komputer i Internet jest jednym z podstawowych sposobów komunikowania się i formą spędzania wolnego czasu. Niesie on jednak ze sobą wiele niebezpieczeństw, jak np. cyberprzemoc, uzależnienie od komputera i Internetu. Rodzice i opiekunowie powinni mieć świadomość tych zagrożeń i chronić przed nimi swoje dzieci.

Kto najczęściej decyduje o czasie korzystania przez Ciebie z komputera/Internetu?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
Rodzice/opiekun	59%	47%	15%
Rodzeństwo	11%	10%	4%
Nikt	32%	44%	81%

Czy ktoś interesuje się tym, co robisz korzystając z komputera ?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
Rodzice/opiekun	65%	57%	28%
Rodzeństwo	17%	20%	22%
Nikt	21%	30%	57%

Jak to już zostało zaznaczone, jednym z niebezpieczeństw związanych z korzystaniem z Internetu przez dzieci i młodzież jest cyberprzemoc. Cyberprzemoc to przemoc z wykorzystaniem technologii komunikacyjnych i informacyjnych (Internet, telefony komórkowe). W ankiecie pojawiło się pytanie, czy dzieci i młodzież znają pojęcie cyberprzemocy. W szkołach podstawowych 50% uczniów spotkało się z tym pojęciem, w gimnazjach odsetek ten wyniósł 69%, w szkołach ponadgimnazjalnych pojęcie cyberprzemocy znało 85% uczniów. Największą wiedzę o cyberprzemocy posiadają uczniowie szkół ponadgimnazjalnych. Może ona wynikać z uczestnictwa w zajęciach profilaktycznych o danej tematyce. Młodszy uczniowie, jako grupa mniej obeznana z tematem,

mogą stanowić cel podobnych oddziaływań profilaktycznych. Jednocześnie sprawdzono, ilu z badanych uczniów doświadczyło cyberprzemocy na własnej osobie. W szkołach podstawowych 1% uczniów stało się ofiarą cyberprzemocy, w gimnazjum ofiarami cyberprzemocy było 3% uczniów, w szkołach ponadgimnazjalnych 5% badanych. **Dzieci i młodzież w Pyrzycach posiadają wiedzę o zjawisku cyberprzemocy, problem ten jednak wydaje się nie dotyczyć ich bezpośrednio.**

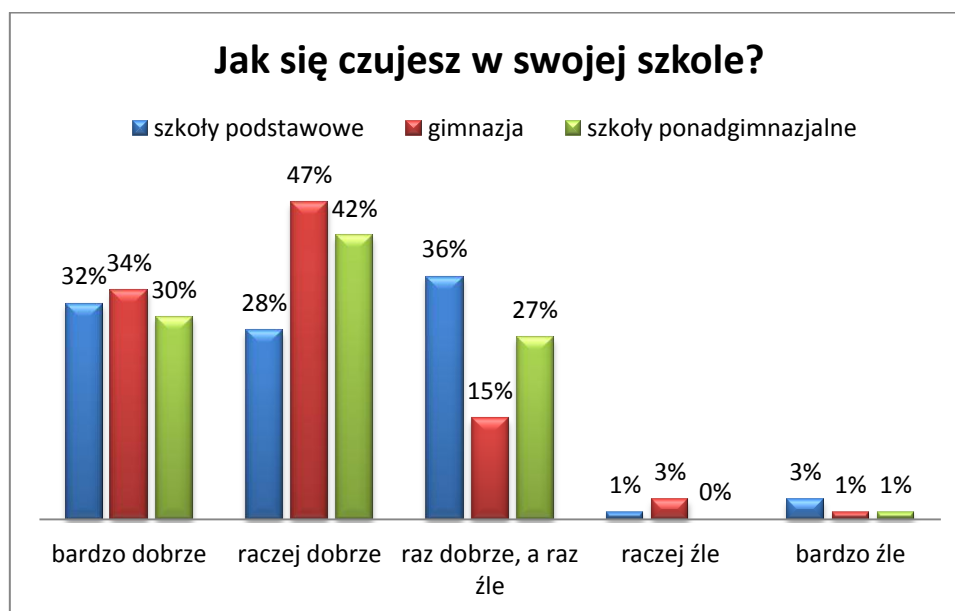
Dzieci i młodzież należy również uwrażliwiać, jakie zagrożenia są związane z podawaniem danych osobowych przypadkowym osobom poznanym w Internecie. 59% uczniów szkół podstawowych uznaje podawanie swoich danych za niestosowne, w podobny sposób odpowiedziało 55% gimnazjalistów oraz 72% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Uzyskane wyniki świadczą o dużej świadomości niebezpieczeństw, szczególnie w grupie starszych uczniów.

Dzieci i młodzież a zachowania przemocowe

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Poziom agresywności dorastającej młodzieży wzrasta, liczne są również akty przemocy dokonywane przez dzieci i młodzież wobec ich rówieśników. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i wchodzenia w kontakty z innymi ludźmi. Ankiety przeprowadzone na terenie Gminy Pyrzyce pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym, a także zanalizować postawy wychowawcze rodziców wobec własnych dzieci.

Podstawowym pytaniem, jakie zostało skierowane do uczniów szkół w Pyrzycach, była kwestia tego, jak czują się na terenie szkoły. Analiza odpowiedzi pozwala ocenić, w jakim stopniu uczniowie postrzegają szkołę jako środowisko im przyjazne. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że **przeważająca część uczniów ze wszystkich grup wiekowych uznaje szkołę jako miejsce, w którym czują się bardzo dobrze lub raczej dobrze.** W ten sposób odpowiedziało 60% uczniów szkół podstawowych, 81% gimnazjalistów oraz 72% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Jednakże pewna ilość uczniów na wszystkich poziomach edukacji zadeklarowała ambiwalentne samopoczucie w szkole, najwięcej w szkołach

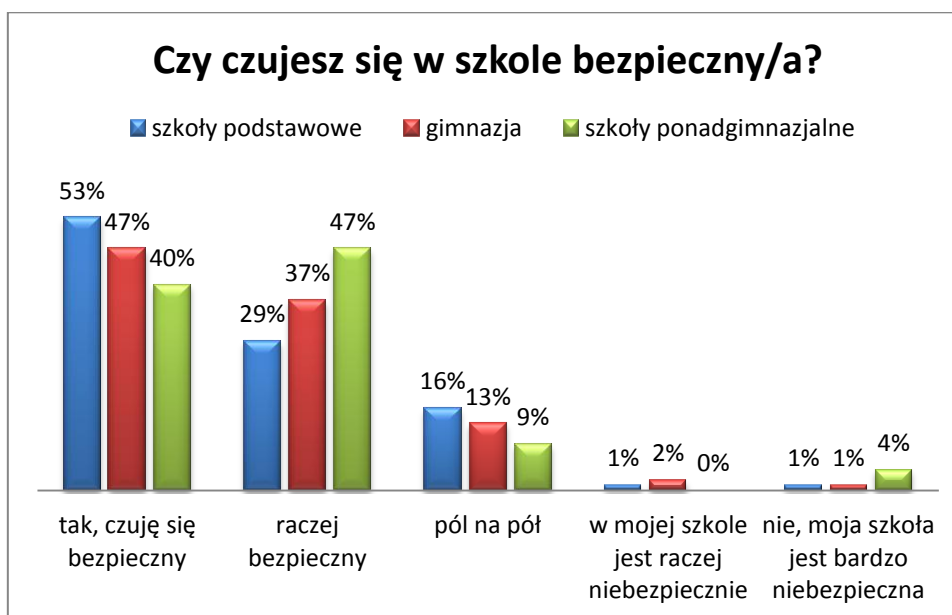
podstawowych, a następnie w szkołach ponadgimnazjalnych. Złe bądź raczej złe samopoczucie zadeklarowało 4% uczniów szkół podstawowych i gimnazjalistów oraz 1% młodzieży ponadgimnazjalnej.

Stosunek do szkoły w Gminie Pyrzyce jest bardziej pozytywny niż ten uzyskany na podstawie badań ogólnopolskich. Diagnoza szkolna przeprowadzona w 2009 roku w ramach programu „*Szkoła bez przemocy*” wykazała, że wśród uczniów różnych typów szkół (szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne) pozytywny stosunek do szkoły deklarowało 34,8% uczniów, a negatywny aż 37%. W Pyrzycach złe samopoczucie w szkole zadeklarowała bardzo niewielka ilość osób.

Sprawdzano również poziom bezpieczeństwa w szkołach w gminie. **Większość badanych uczniów na terenie gminy wydaje się czuć bezpiecznie w środowisku szkolnym.** We wszystkich grupach najwięcej uczniów wskazywało, że czują się zdecydowanie bezpiecznie lub raczej bezpiecznie w środowisku szkolnym. Odpowiedziało tak 82% uczniów ze szkół podstawowych, 84% gimnazjalistów oraz 87% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Pojawiła się też pewna ilość odpowiedzi ambiwalentnych, nieco większa wśród uczniów szkół podstawowych. Niewiele pojawiło się odpowiedzi, wskazujących na brak poczucia bezpieczeństwa w środowisku szkolnym. Niebezpiecznie w szkole czuje się 2% uczniów szkół podstawowych, 3% gimnazjalistów i 4% młodzieży

ponadgimnazjalnej. Uzyskane rezultaty wskazują, że szkoły w Gminie Pyrzyce stwarzają uczniom bezpieczne środowisko, zapewniając pozytywne samopoczucie.

Chcąc sprawdzić rodzaje problemów, jakie mogą pojawiać się w środowisku szkolnym, zapytano dzieci i młodzież o częstotliwość kontaktów z pedagogiem szkolnym i powody ewentualnych wizyt. Rozkład wyników obrazuje poniższa tabela.

Częstotliwość wizyt u pedagoga szkolnego.

Jak często masz kontakt z pedagogiem szkolnym i z jakiego powodu?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
Tylko w ramach zajęć szkolnych	21%	33%	54%
Raz w tygodniu lub częściej	3%	2%	0%
Co najmniej raz w miesiącu	5%	3%	0%
Raz na 2,3 miesiące	7%	1%	0%
Raz w semestrze szkolnym	7%	6%	7%
Nigdy nie miałem kontaktu z pedagogiem	57%	55%	39%

W wszystkich grupach większość uczniów albo nie miała kontaktu z pedagogiem, albo też kontakt z pedagogiem odbywał się w ramach zajęć szkolnych. Odsetek osób spotykających się z pedagogiem z innych powodów nieco wyższy był w szkołach podstawowych. Bardzo istotne w tym kontekście jest dopytanie o przyczyny spotkań z pedagogiem, gdyż nie zawsze muszą się one wiązać z niewłaściwym zachowaniem uczniów na obszarze szkoły. Wśród przyczyn podawanych przez młodych ludzi znalazły się: pobicie, przemoc, z powodu mamy (szkoła podstawowa), problemy, pobicie (gimnazjum), wagary (szkoły ponadgimnazjalne).

W tym miejscu można przejść do bezpośrednich pytań o akty agresji i przemoc, z jakimi spotykali się młodzi ludzie na terenie szkoły oraz poza jej obszarem. W dzisiejszych czasach rosnąca agresja w środowisku dzieci i młodzieży staje się problemem narastającym i wymagającym podjęcia aktywnych działań, umożliwiających zwiększenie bezpieczeństwa młodych ludzi.

Częstość obserwowania zjawisk przemocy na terenie szkoły.

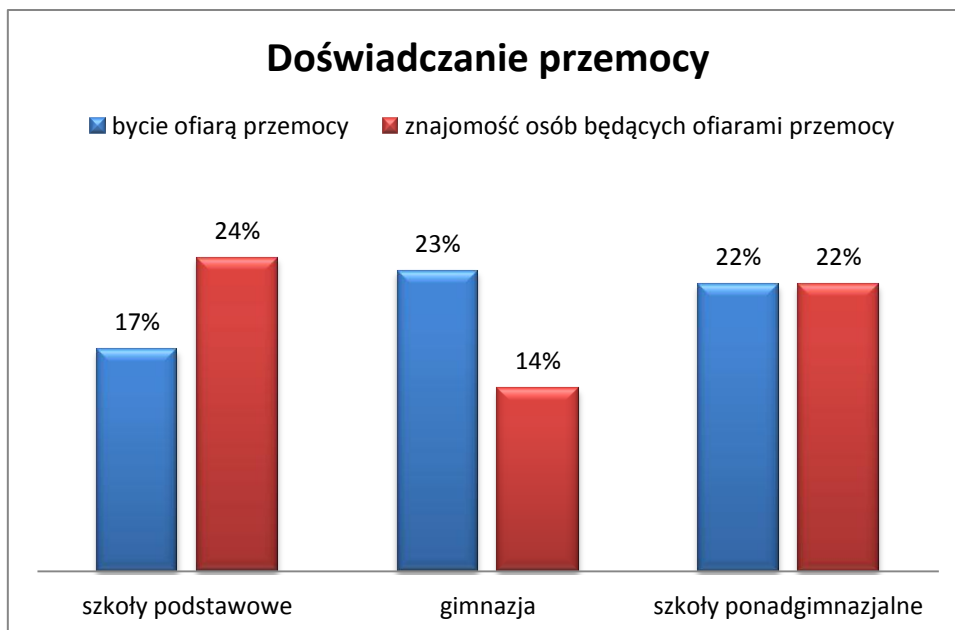
Jak często obserwujesz zjawiska przemocy w szkole?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
Bardzo często, niemal codziennie	12%	2%	13%
Często, kilka razy w tygodniu	17%	6%	1%
Od czasu do czasu, kilka razy w miesiącu	25%	18%	10%
Rzadko	45%	61%	50%
Nie obserwuję wcale, nie zdarzają się	1%	13%	26%

Z powyższego zestawienia wynika, że większe nasilenie zjawisk przemocy ma miejsce na terenie szkół podstawowych, gdzie najczęściej osób (29%) spotyka się z przemocą bardzo często lub często. Najwięcej osób ze wszystkich trzech grup wskazało jednak, że przemoc ma miejsce na terenie ich szkół, występuje jednak rzadko. W szkołach ponadgimnazjalnych najczęściej osób nie spotykało się w ogóle ze zjawiskami przemocy – 26%. W szkolnej diagnozie ogólnopolskiej z 2009 roku 33% uczniów deklarowało, że przemoc jest poważnym

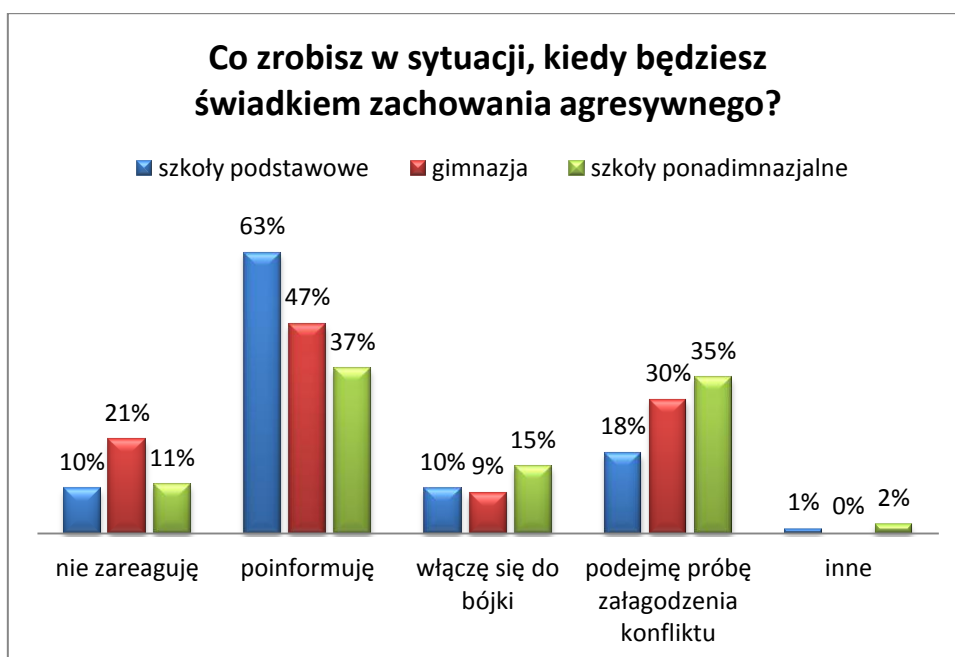
problemem w ich szkołach. Wyniki w Pyrzycach są nieco niższe w stosunku do rezultatów ogólnopolskich. **Rezultaty te wskazują, że przemoc jest zjawiskiem obecnym w szkołach w Pyrzycach, ale umiarkowanie nasilonym.** Badania ogólnopolskie w ramach akcji „*Szkoła bez przemocy*” wskazują na najczęstsze doznawanie aktów przemocy w szkołach gimnazjalnych i podstawowych. W przypadku przemocy fizycznej odsetek uczniów będących ofiarami przemocy w tych szkołach sytuuje się na poziomie 30%, natomiast w odniesieniu do przemocy psychicznej wynosi nawet 50%.

Jednocześnie warto dodać, że według przeprowadzonych w Pyrzycach badań 16% uczniów szkół podstawowych, 11% uczniów gimnazjum deklaruje, że są w szkole uczniowie, których się boją. W szkołach ponadgimnazjalnych żaden uczeń nie potwierdził, że obawia się kogoś ze swoich kolegów lub koleżanek.

Uczniowie pytani byli również o to, czy sami stali się kiedyś ofiarami przemocy. W pytaniu zaznaczono, że chodzi zarówno o przemoc fizyczną, jak i psychiczną. Do bycia ofiarą przemocy przyznało się 17% uczniów szkół podstawowych, 23% uczniów gimnazjów oraz 22% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Liczba ofiar przemocy zwiększa się nieco na poziomie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Jednocześnie do znajomości osoby z otoczenia, która doświadcza przemocy ze strony rodziny lub otoczenia rówieśniczego, przyznaje się 24% dzieci ze szkół podstawowych, 14% gimnazjalistów oraz 22% młodzieży ponadgimnazjalnej. **Ilość młodych osób spotykających się z przemocą w swoim środowisku jest znaczna, ale nie bardzo nasilona. Należy jednak pamiętać, że trzeba walczyć z każdym przejawem przemocy, której doświadczają dzieci i młodzież. Przeciwdziałanie przemocy doświadczanej przez dzieci i młodzież powinno stanowić priorytetowy kierunek działań władz lokalnych.**

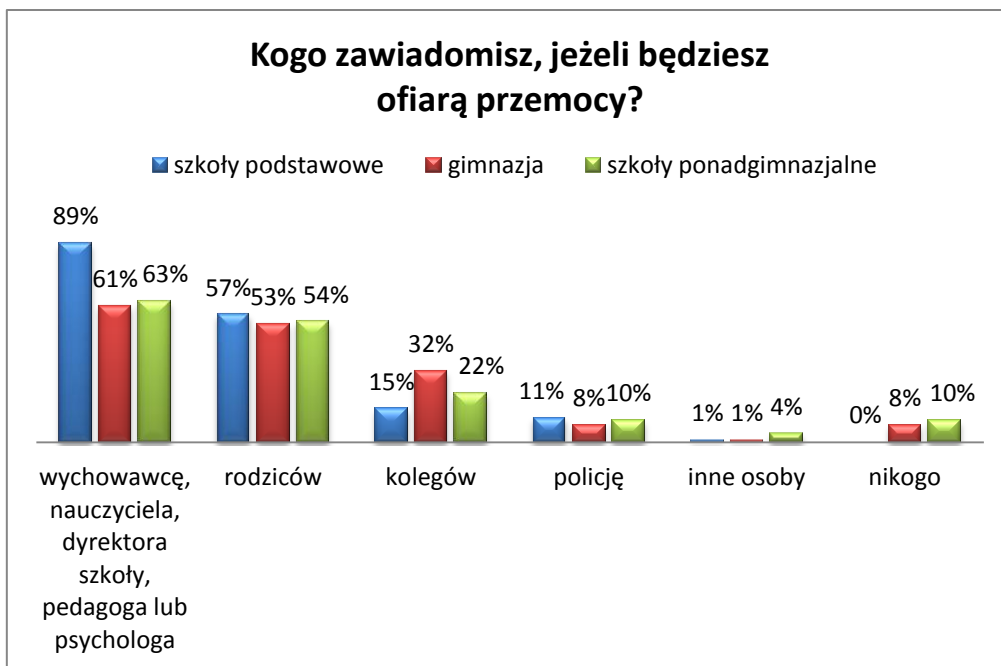
Postawy uczniów wobec zachowań przemocowych można zanalizować na podstawie reakcji, jaką przyjęliby w sytuacji bycia świadkiem przemocy.

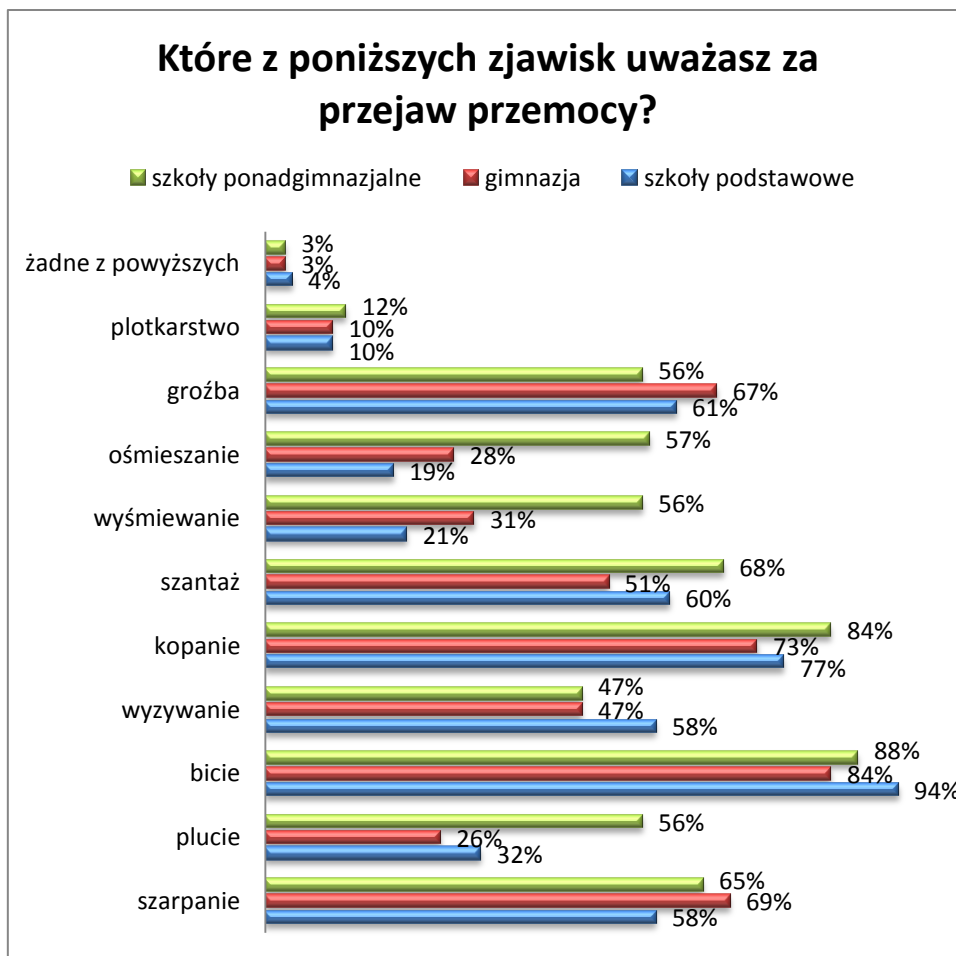
Analiza otrzymanych odpowiedzi pozwala dostrzec różnicę między uczniami z różnych grup wiekowych. Dzieci i młodzież najczęściej deklarowały zwrócenie się po pomoc do innej osoby dorosłej poprzez poinformowanie o zdarzeniu, szczególnie w grupie uczniów szkół podstawowych – 63% ankietowanych. Mniejsza ilość gimnazjalistów i młodzieży

ponadgimnazjalnej stwierdziła, że zwróciłyby się o pomoc do osoby dorosłej. Młodzież często podjęłaby próbę złagodzenia konfliktu na własną rękę – tak odpowiedziało 30% uczniów gimnazjów oraz 35% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Jednocześnie **zaobserwowano negatywne reakcji w sytuacji bycia świadkiem agresji, szczególnie wśród gimnazjalistów i młodzieży ponadgimnazjalnej**. Aż 21% uczniów szkół ponadgimnazjalnych włączyłoby się do bójki, około 15% starszych uczniów nie zareagowałoby w sytuacji bycia świadkiem agresji. Kształtowanie u młodych ludzi właściwych postaw wobec agresji może pomóc zmniejszyć natężenie zachowań przemocowych na terenie szkoły. **Pozytywna informacja wiąże się znaczącą ilością uczniów deklarującą poinformowanie innej osoby oraz podjęcie próby złagodzenia konfliktu.**

Uczniowie pytani byli również o to, kogo by zawiadomili będąc świadkiem lub ofiarą przemocy. Uczniowie ze wszystkich grup najczęściej zwróciliby się po pomoc do pracowników szkoły. Odpowiedziało tak około 60% starszych uczniów oraz aż 89% uczniów szkół podstawowych. W następnej kolejności jako źródło pomocy wymieniani byli rodzice, wskazała na nich ponad połowa wszystkich uczniów. Może to świadczyć o zaufaniu i wsparciu, jakiego spodziewają się z ich strony uczniowie. **Na poziomie szkół gimnazjalnych wymieniano najczęściej kolegów jako źródło pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy**. Na pewnym etapie rozwoju młodych ludzi, szczególnie w okresie adolescencji, grupa rówieśnicza staje się podstawowym punktem odniesienia i pozwala kształtować niezależność w stosunku do rodziców. Pewien procent uczniów zwrócił się po pomoc do przedstawicieli policji. **Warto jednak zwrócić uwagę, że 8-10% uczniów z gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych nie zwróciłoby się po pomoc do żadnej osoby**. Niezbędne jest uświadamianie młodym ludziom, że jedynie dzięki pomocy innych osób możliwe jest przerwanie cyklu przemocy.

Sprawdzając świadomość uczniów dotyczącą form, jaką mogą przyjmować zachowania przemocowe, zadano następujące pytanie: *Które z poniższych zjawisk uważasz za przejaw przemocy?* Z odpowiedzi wynika, że **spora część uczniów nie uznaje agresji werbalnej w postaci wyśmiewania, wyzywania, gróźb, plotek bądź ośmieszania za formy zachowań przemocowych**. Świadomość w tej kwestii wzrasta wraz z wiekiem osób ankietowanych. Przemoc może w potocznej świadomości kojarzyć się głównie z agresją fizyczną, uczniowie najczęściej zaznaczali takie odpowiedzi, jak bicie, szarpanie, kopanie. Niezwykle istotne jest uświadamianie młodym ludziom istnienia przemocy w formie psychicznej, która również ma negatywny wpływ na funkcjonowanie drugiego człowieka i której w podobny sposób jak agresja fizyczna należy przeciwdziałać.

Badania koncentrowały się również na relacjach młodych ludzi z rodzicami i postawach wychowawczych rodziców wobec własnych dzieci. 77% uczniów szkół podstawowych oceniło swoje relacje z rodzicami jako bardzo dobre, tak samo odpowiedziało 76% w szkołach gimnazjalnych i 68% w szkołach ponadgimnazjalnych. Negatywnie swoje relacje z rodzicami oceniła bardzo niewielka ilość uczniów – 3% wśród uczniów szkół podstawowych,.

Jakość relacji uczniów z rodzicami.

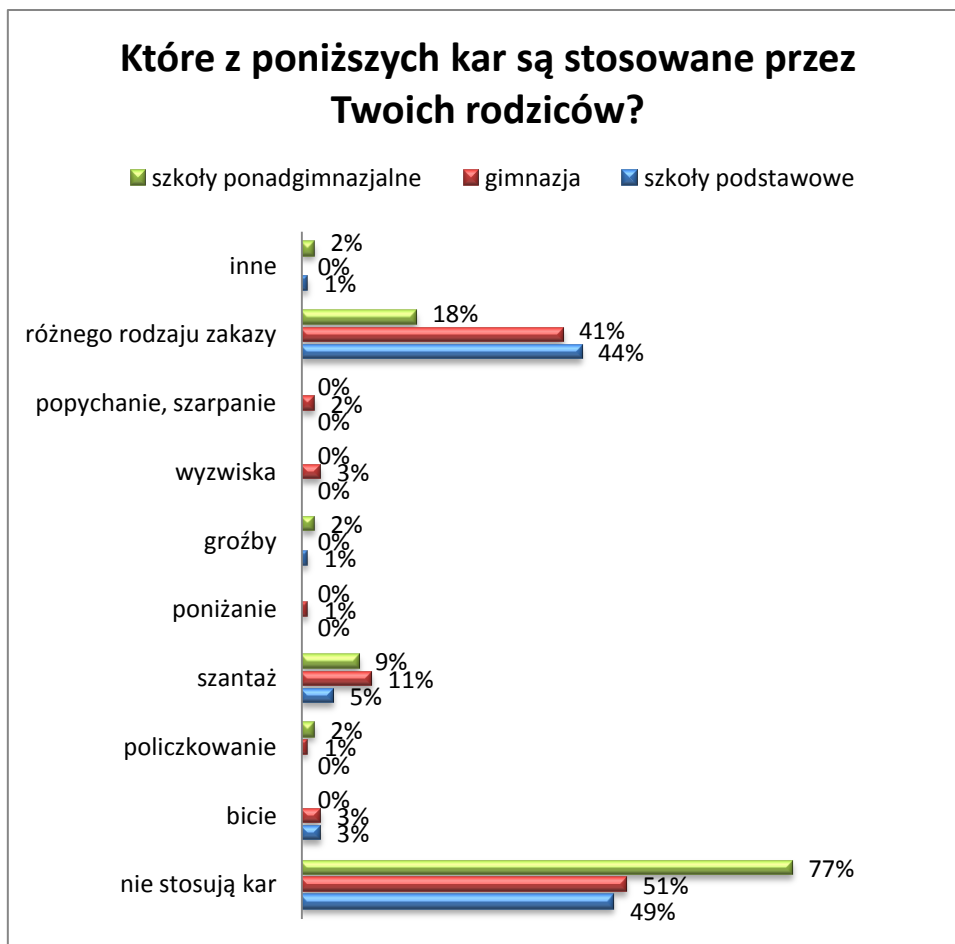
Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
Bardzo dobre	77%	76%	68%
Raczej dobre	16%	21%	26%
Raz dobre, a raz złe	4%	3%	6%
Raczej złe	3%	0%	0%

Uczniów oceniających swoje relacje jako złe poproszono o ocenę, czego oczekivaliby od rodziców, aby relacje te uległy poprawie. Wskazywano głównie na więcej szczerych rozmów, a także na więcej wzajemnego zrozumienia i zaufania w grupie starszych uczniów. Jednak przeważająca ilość uczniów we wszystkich grupach oceniła swoje relacje z rodzicami jako dobre.

Sposoby poprawy relacji z rodzicami.

Jeśli uważasz, że Twoje relacje z rodzicami/opiekunami są raczej złe, jak myślisz, czego oczekiwałbyś od swoich rodziców, aby uległy one poprawie?	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne
Okazywanie sobie uczuć	5%	14%	10%
Więcej szczerych rozmów	18%	8%	12%
Więcej spędzenia czasu razem, który by nas do siebie zbliżył	19%	7%	7%
Więcej wzajemnego zrozumienia, poszanowania, zaufania	7%	20%	12%
Relacje z rodzicami oceniam jako dobre	58%	61%	71%

W odniesieniu do postaw wychowawczych rodziców w ankiecie pojawiło się pytanie o stosowanie kar wobec dzieci oraz formy, jakie ewentualne kary przybierają. Odpowiedzi uczniów zostały przedstawione na poniższym wykresie.

Na podstawie otrzymanych rezultatów można stwierdzić, że w **przypadku przeważającej ilości uczniów rodzice nie stosują kar**. W przypadku uczniów szkół podstawowych odsetek ten wyniósł 49%, w gimnazjum równy był 51%, a w szkołach ponadgimnazjalnych 77%. **Najczęściej stosowanymi przez rodziców karami są różnego rodzaju zakazy**. Najczęściej rodzice stosują je wobec uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych – około 40%. Uczniowie wskazywali również na stosowanie przez rodziców szantażu, np. poprzez odebranie kieszonkowego bądź wyzwisk. Kary w postaci agresji fizycznej rzadko jednak były wskazywane przez dzieci i młodzież. Należy pamiętać, że każda oznaka stosowania przez rodziców przemocy wobec dzieci w postaci fizycznej i werbalnej powinna niepokoić otoczenie. Jako formę działań profilaktycznych władze lokalne mogą organizować warsztaty dla rodziców w celu kształtowania umiejętności wychowawczych, zapewniających dzieciom odpowiednie i bezpieczne środowisko dorastania.

Jedno z pytań dotyczyło częstości kontaktowania się rodziców ze szkołą. Uzyskane odpowiedzi niekonieczne muszą odzwierciedlać skalę istniejących problemów, gdyż

w niektórych sytuacjach rodzice nie interesują się problemami swoich dzieci i unikają kontaktu ze szkołą. Rozkład wyników został zamieszczony w poniższej tabeli.

Częstotliwość kontaktów rodziców ze szkołą.

Moi rodzice, opiekunowie kontaktują się ze szkołą:	Szkoły podstawowe	Gimnazjum	Szkoły ponadgimnazjalne
Bardzo często	3%	9%	6%
Często	13%	31%	46%
Rzadko	48%	52%	44%
W ogóle	36%	8%	4%

Częściej ze szkołą kontaktują się rodzice uczniów ze szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Najwięcej uczniów ze wszystkich grup wskazała jednak na rzadki kontakt rodziców ze szkołą.

Badanie punktów sprzedaży alkoholu

Grupa badawcza

W badaniu przeprowadzonym w punktach sprzedaży napojów alkoholowych wzięło udział 17 osób, w tym 13 kobiet i 5 mężczyzn. Średnia wieku osób badanych wyniosła 32 lata. Jeśli chodzi o wykształcenie, 6 osób wykształcenie średnie, 5 osób posiadało wykształcenie zawodowe, 1 osoba wyższe, a 6 osób nie podało poziomu wykształcenia. 16 ankietowanych było pracownikami, natomiast 1 osoba była właścicielem punktu sprzedaży alkoholu.

Cel badania

Kwestionariusz ankiety przeprowadzony w punktach sprzedaży alkoholu na terenie Gminy Pyrzyce miał na celu analizę postawy sprzedawców względem takich zagadnień, jak:

- sprzedaż alkoholu i wyrobów tytoniowych osobom nieletnim,
- sprzedaż alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywanie alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- awantury i bójki spowodowane przez osoby spożywające alkohol.

Wyniki badania

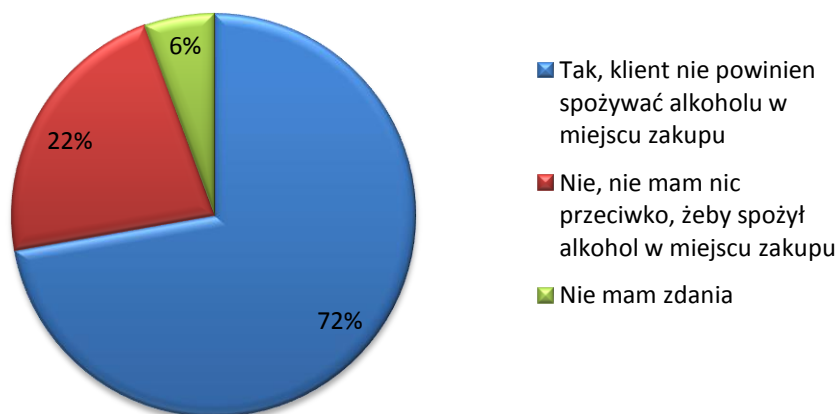
Pierwsze zagadnienie dotyczyło świadomości sprzedawców związanej z niebezpieczeństwami wynikającymi z zawartości alkoholu w poszczególnych napojach. Zadano pytanie, czy alkohol zawarty w wódce jest bardziej groźny od tego znajdującego się w piwie. Rozkład uzyskanych odpowiedzi obrazuje poniższy wykres.

Większość sprzedawców (56%) posiada świadomość niebezpieczeństw tkwiących w każdym napoju alkoholowym. Jednak wśród ankietowanych 1 osoba (5%) uznała alkohol zawarty w napojach niskoprocentowych za mniej szkodliwy od tego w napojach wysokoprocentowych, a 7 osób (39%) miało problem z odpowiedzią na zadane pytanie. Alkohol zawarty w każdym napoju alkoholowym jest tak samo szkodliwy. Jedyna różnica polega na procentowej zawartości w poszczególnych trunkach. Szkolenie sprzedawców w związku z zagrożeniami związanymi z używaniem alkoholu może być elementem działań profilaktycznych, podejmowanych przez władze lokalne.

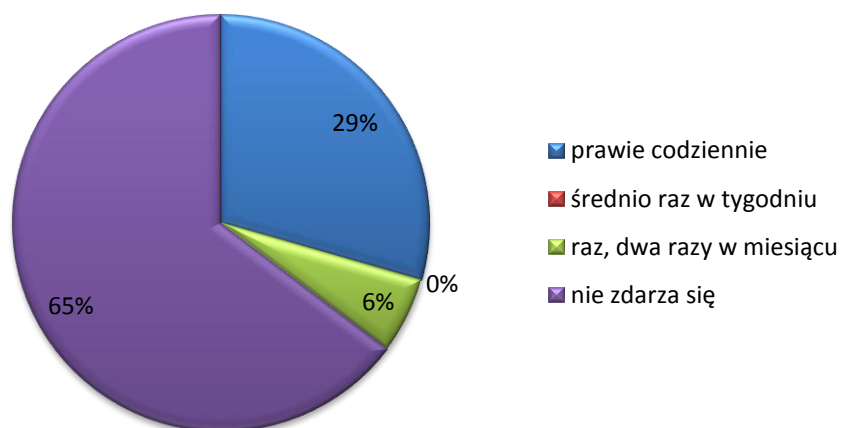
Kolejne pytania dotyczyły **spożywania napojów alkoholowych przez klientów na terenie punktów sprzedaży.** Sprzedawcy musieli ustosunkować się do pytania, czy uważają takie zachowanie za niestosowne. Za niewłaściwe takie postępowanie uznała większość ankietowanych, a mianowicie 13 osób (72%), dla 4 badanych (22%) nie stanowiło problemu spożywanie alkoholu w miejscu zakupu. 1 osoba (6% badanych) nie miała zdania w tej kwestii.

Czy widzisz coś niestosownego w tym, aby klient spożył alkohol "na miejscu", w obrębie Twojego punktu, szczególnie kiedy na zewnątrz jest ciepło i ładna pogoda?

W związku z powyższym pojawiło się pytanie o częstotliwość spożywania napojów alkoholowych w badanych punktach. W 5 punktach (29%) takie sytuacje miały miejsce prawie codziennie, co stanowi niepokojącą informację. W przypadku 1 badanego (6%) dochodziło do nich parę razy w miesiącu. Jednocześnie 11 osób (65%) zadeklarowało, że nie spotykało się z takimi sytuacjami. Uzyskane informacje wskazują, że spożywanie napojów w badanych punktach ma miejsce w niewielkiej ilości sklepów. Zadaniem władz samorządowych oraz właścicieli punktów sprzedaży powinno być dbanie o to, żeby spożywanie alkoholu w punktach sprzedaży zdarzało się jak najrzadziej, a przestrzeń publiczna wolna była od osób pijących napoje alkoholowe. **Na podstawie otrzymanych wyników można wywnioskować, że w badanej gminie sytuacje spożywania alkoholu na terenie sklepu zdarzają się, ale nie dotyczą dużej ilości punktów.**

Jak często zdarza się spożywanie alkoholu w obrębie Twojego punktu?

W badaniu istotne było również zjawisko zagrożenia społecznego, które może być powodowane przez osoby spożywające alkohol. Zapytaliśmy więc, czy takie osoby stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa w danym środowisku lokalnym. 10 ankietowanych (36%) twierdząco odpowiedziało na to pytanie, 9 osób (32%) stwierdziło, że osoby pijące nie stanowią zagrożenia, 9 ankietowanych (32%) nie miało zdania na ten temat. Opinie ankietowanych były mniej więcej równo podzielone między poszczególne odpowiedzi. **Porównywalna liczba mieszkańców uznaje istnienie niebezpieczeństwa wywołanego przez osoby spożywające alkohol, jak zaprzecza jego istnieniu.** Z pewnością zależy to od indywidualnych doświadczeń poszczególnych sprzedawców i właścicieli.

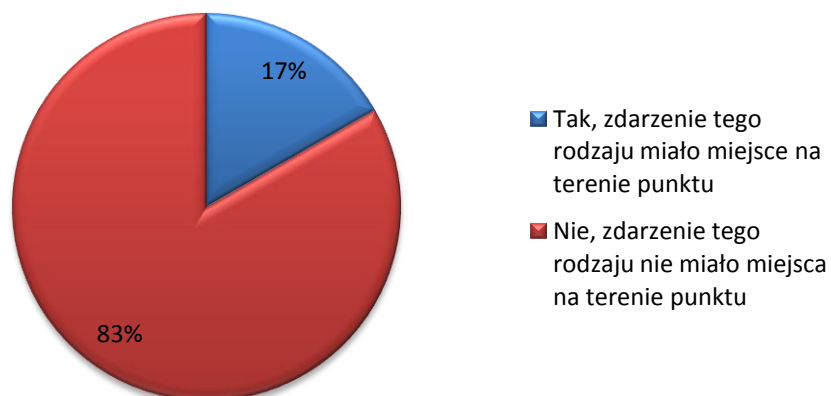

Warto w tym miejscu odwołać się do badań z Harvard School of Public Health College Alcohol Study (2003), które wskazują na korelację między częstszym i ryzykownym pićciem a nasyceniem okolicy punktami sprzedaży napojów alkoholowych. Wyniki badań opierały się na danych zebranych z 8 uniwersytetów i pokazywały, że na tych obszarach, gdzie nasycenie punktów sprzedaży było wyższe, studenci pili więcej i mieli więcej problemów związanych z nadużywaniem alkoholu. Natomiast według badania opinii publicznej dotyczącego poczucia bezpieczeństwa, w województwie podkarpackim respondenci (zaraz po brawurowo jeżdżących kierowcach) najbardziej boją się „*agresji ze strony osób pijanych lub narkomanów*.”³ Z powyższych badań wynika, że w społeczeństwie panuje obawa przed zachowaniem osób w stanie nietrzeźwym.

Interesowało nas również, czy w ostatnim miesiącu zdarzyło się jakieś nieprzyjemne zajście związane z alkoholem w obrębie sklepu. 3 badanych (17%) stwierdziło, że miało do czynienia z takimi sytuacjami, pozostałe 83% nie doświadczyło tego rodzaju zdarzeń na terenie punktu sprzedaży. **Uzyskane odpowiedzi wskazują, że w punktach sprzedaży na terenie Gminy Pyrzyce ma miejsce niewiele nieprzyjemnych sytuacji powodowanych przez osoby spożywające napoje alkoholowe.**

³ <http://www.podkarpacka.policja.gov.pl/wydzial-komunikacji-spolecznej/badanie-opinii-publicznej/art8,stan-bezpieczenstwa-w-regionie-w-opiniach-jego-mieszkanow.html>

Czy zdarzyło się w ostatnim miesiącu jakieś nieprzyjemne zajście związane z alkoholem w obrębie sklepu?

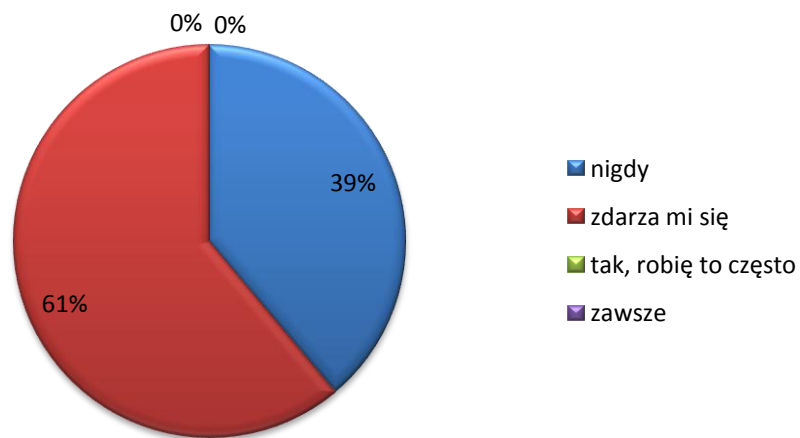

Sprzedawcy zapytani zostali także o to, czy widzą coś niestosownego w sprzedaży alkoholu dorosłej osobie nietrzeźwej. 12 osób (71%) odpowiedziało „tak”, natomiast 5 osób (29%) udzieliło odpowiedzi „nie”. **Ilość sprzedawców odpowiadających przecząco na zadane pytanie jest znaczna.** Należy pamiętać, że sprzedaż alkoholu osobom, których zachowanie wskazuje, że znajdują się w stanie nietrzeźwości, jest zabroniona przez Ustawę z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (art. 15). Należy więc zwrócić szczególną uwagę na to zagadnienie podczas szkoleń dla sprzedawców alkoholu.

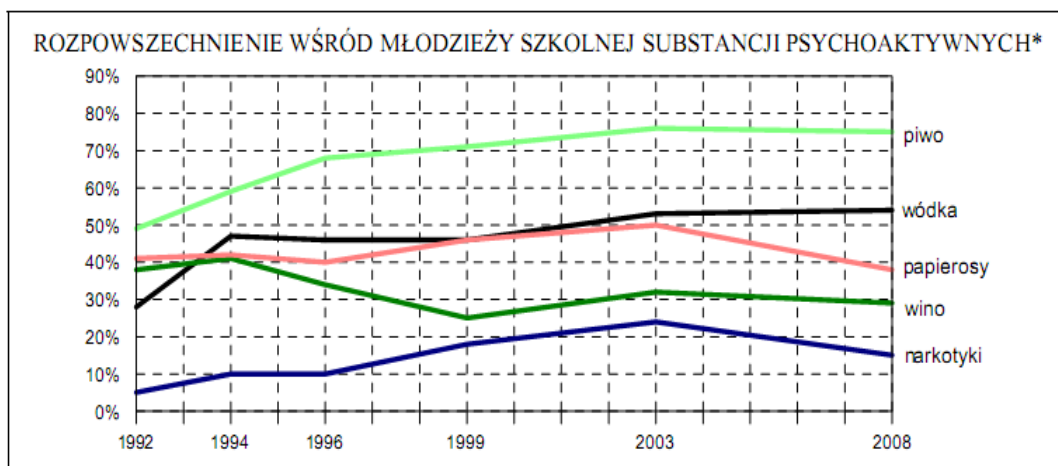

Jednocześnie 61% ankietowanych przyznało się do sprzedaży alkoholu osobom znajdującym się w stanie nietrzeźwości. Sprzedawcy zaznaczyli, że występują one zazwyczaj z umiarkowaną częstotliwością. Wyniki pokazują, że w **Gminie Pyrzyce w punktach sprzedaży napojów alkoholowych mają miejsce sytuacje sprzeczne z regulacjami prawnymi odnośnie sprzedaży alkoholu, a także z obowiązkiem moralnym sprzedawców.**

Czy sprzedałeś/łaś kiedykolwiek alkohol osobie będącej pod wpływem alkoholu?

Kolejny obszar badawczy dotyczył sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych osobom nieletnim. Na początek warto odnieść się do ogólnopolskich tendencji, które zostały ujęte w komunikacie z badań „Młodzież a substancje psychoaktywne” ze stycznia 2009 opublikowanego przez CBOS. Najnowsze badania wskazują na spadek ilości młodych ludzi palących papierosy w porównaniu z poziomem zanotowanym w 2003 roku, natomiast spożycie alkoholu przez młodzież utrzymuje się na stałym poziomie.

Wnioskując z powyższego zestawienia, spożywanie substancji psychoaktywnych przez młodzież stanowi poważny problem ogólnopolski. Nasza analiza dotyczyła tego zagadnienia na terenie Gminy Pyrzyce. Na zjawisko to ma znaczny wpływ dostępność danych substancji

w środowisku dzieci i młodzieży oraz postawy osób dorosłych wobec spożywania substancji psychoaktywnych przez młodych ludzi. W związku z tym zapytano badanych o bezpieczną granicę wieku, od której powinno sprzedawać się napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe. W przypadku alkoholu 10 osób wyznaczyło jako granicę 18 rok życia, 7 osób zastrzyło granicę do wieku 21 lat. Jeśli chodzi o sprzedaż wyrobów tytoniowych, 12 osób wskazało na wiek 18 lat, 6 ankietowanych przesunęło granicę wieku do lat 21. **W przeważającej części sprzedawcy są restrykcyjni jeśli chodzi o dostęp do środków psychoaktywnych dla młodych ludzi, część z nich była zwolennikami zwiększenia ograniczeń wiekowych w związku ze sprzedażą używek.** Uzyskane odpowiedzi świadczą o odpowiedzialnym podejściu sprzedawców do danego zagadnienia.

Ograniczenia wiekowe przy sprzedaży używek osobom niepełnoletnim.

Od jakiego wieku powinno sprzedawać się alkohol?	... papierosy?
bez ograniczeń	0%	0%
16 rok życia	0%	0%
18 rok życia	10 odpowiedzi (59%)	12 odpowiedzi (67%)
21 rok życia	7 odpowiedzi (41%)	6 odpowiedzi (33%)

Zbadano także powszechność zjawiska sprzedaży używek osobom nieletnim. Sprzedawcy zostali zapytani, czy znają przypadki sprzedaży alkoholu oraz tytoniu osobom niepełnoletnim. **Ponad 30% sprzedawców stwierdziło, że spotyka się z przypadkami sprzedawania alkoholu lub papierosów osobom poniżej 18 roku życia.** Jest to niepokojąca informacja, która stawia pod znakiem zapytania przestrzeganie regulacji prawnych w tym zakresie zawartych w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Znajomość sytuacji sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim.

Czy znasz przypadki sprzedaży alkoholu osobom nieletnim ?	... sprzedaży papierosów osobom nieletnim ?
Tak	6 odpowiedzi (33%)	7 odpowiedzi (39%)
Nie	12 odpowiedzi (67%)	11 odpowiedzi (61%)

Zjawisko sprzedaży używek osobom nieletnim wydaje się być obecne w Gminie Pyrzyce.

Warto w tym miejscu odwołać się do „Polskiej Deklaracji w sprawie Młodzieży i Alkoholu” w ramach uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 lutego 2000 r., gdzie wyraźnie zaznaczono, iż:

„Wszystkie dzieci i młodzież mają prawo do życia w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym, wolnym od zagrożeń związanych z piciem alkoholu, a obowiązkiem dorosłych jest im to zapewnić.”

Odpowiedzialność za zdrowy rozwój osób niepełnoletnich w dużym stopniu zależy od osób dorosłych, które znajdują się w ich otoczeniu. Oczywiście najbardziej znaczącą rolę odgrywają rodzice, jednak zgodnie z wyżej wymienioną uchwałą również inne osoby dorosłe (w tym wypadku sprzedawcy alkoholu i papierosów) mają obowiązek chronić zdrowie młodzieży.

Sprzedawcom zadano również bezpośrednie pytanie, czy kiedykolwiek sprzedali papierosy lub alkohol osobie, o której wiedzieli, że jest niepełnoletnia. Większość badanych stwierdziła, że nie zdarzyło im się sprzedać alkoholu ani wyrobów tytoniowych osobom niepełnoletnim. Jednak 6% badanych sprzedało alkohol osobom nieletnim, papierosy osobom poniżej 18 roku życia sprzedało 18% ankietowanych. **Wyniki wskazują, że sprzedawcy w Gminie Pyrzyce w większości odpowiedzialnie podchodzą do swoich obowiązków i nie sprzedają alkoholu ani papierosów osobom niepełnoletnim. Istnieje jednak grupa sprzedawców, którą należałoby uświadomić w kwestiach konsekwencji prawnych i moralnych związanych ze sprzedażą używek osobom niepełnoletnim.**

Sprzedaż alkoholu osobom niepełnoletnim przez ankietowanych.

Czy kiedykolwiek sprzedałeś osobie, o której wiedziałeś, że jest niepełnoletnia...	Alkohol	Papierosy
Nigdy	16 odpowiedzi (94%)	14 odpowiedzi (82%)
Zdarza mi się to	1 odpowiedź (6%)	3 odpowiedzi (18%)
Tak, robię to często	0	0
Zawsze	0	0

Interesowało nas również, jak często młodzi ludzie podejmują próbę zakupu alkoholu. Uzyskane rezultaty zostały zmieszczone w poniższej tabeli.

Częstotliwość prób zakupu alkoholu i papierosów przez osoby niepełnoletnie.

Jak często zdarza się, że osoba, o której wiesz, że jest niepełnoletnia, próbuje kupić...?	napoje alkoholowe	wyroby tytoniowe
Nigdy	1 odpowiedź (6%)	0%
Zdarza się, ale rzadko	10 odpowiedzi (63%)	12 odpowiedzi (71%)
Co najmniej raz w tygodniu	5 odpowiedzi (31%)	5 odpowiedzi (29%)
Prawie codziennie	0%	0%

Większość sprzedawców przyznaje, że na terenie gminy młodzi ludzie podejmują próby zakupu substancji dla nich niedozwolonych, zdarzają się one rzadko. Próby te porównywalnie często dotyczyły zakupu papierosów, jak napojów alkoholowych. **Widać więc, że w gminie zdarzają się próby zakupu używek przez osoby niepełnoletnie, które przeważnie są umiarkowanie nasilone.** Pojawiły się jednak odpowiedzi wskazujące na to, że do tych prób dochodzi co najmniej raz w tygodniu.

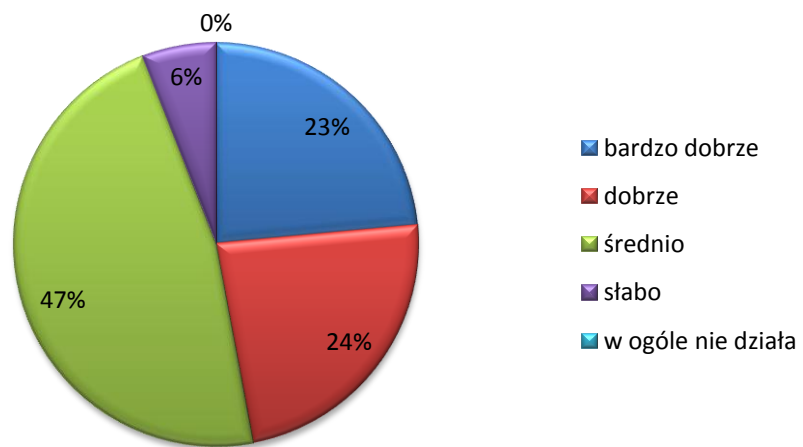
Należy podkreślić, że **sprzedawcy powinni być przygotowani do właściwego zareagowania w przypadkach, kiedy osoba niepełnoletnia podejmuje próbę zakupu niedozwolonych dla niej substancji.** W ankiecie pojawiło się pytanie, czy czują się oni skrupowani i czy mają śmiałość poprosić o dowód potwierdzający pełnoletność klienta, w przypadku, kiedy mają wątpliwość co do jego pełnoletności. **65% badanych stwierdziło, że nie mają problemu z odmową sprzedaży alkoholu osobie niepełnoletniej.** Jednak spora

grupa sprzedawców odczuwa skrepowanie przy prośbie o dowód pełnoletności klienta. Grupa ta powinna zostać objęta odpowiednimi szkoleniami, poszerzającymi ich umiejętności w tym zakresie. W tym miejscu należy odwołać się do Art. 15 ust. 2 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, gdzie wyraźnie podkreślono, iż w przypadku wątpliwości co do pełnoletności nabywcy, sprzedający lub podający napoje alkoholowe uprawniony jest do żądania okazania dokumentu stwierdzającego wiek nabywcy. Jest to podstawowe prawo sprzedawcy. Sprzedaż napoju alkoholowego lub wyrobów tytoniowych osobom poniżej 18 roku życia grozi grzywną i utratą zezwolenia.

W ostatnim pytaniu poproszono badanych o ocenę funkcjonowania kontroli sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych w Gminie Pырzyce. **Według opinii znacznej części mieszkańców funkcjonowanie kontroli w tej sferze ocenione zostało jako zadowolające.** 47% badanych stwierdziła, że kontrola funkcjonuje bardzo dobrze lub dobrze, kolejne 47% osób oceniło ją jako średnią. Pojawiły się jednak również głosy krytyczne, brak niestety dodatkowych danych, jakie są podstawowe czynniki wywołujące owe niezadowolenie.

Jak, Twoim zdaniem, funkcjonuje kontrola sprzedaży alkoholu i wyrobów tytoniowych w Twojej miejscowości?

Wnioski

W podsumowaniu badań przeprowadzonych na terenie Gminy Pirzyce można wyróżnić zasadnicze problemy, jakie pojawiły się w wypowiedziach mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające uwagi ze strony władz.

1. Zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców.

- a) Za najważniejszy problem w środowisku lokalnym mieszkańcy Pirzyc uznali bezrobocie oraz zubożenie społeczeństwa. Z pewnością w tej sferze są największe oczekiwania wobec władz, związane z podjęciem działań umożliwiających zwiększenie poziomu zatrudnienia.
- b) Problem nadużywania alkoholu jest wymieniany jako jeden z ważniejszych problemów społecznych przez mieszkańców. 66% badanych uważa alkohol za towar szczególnie i postuluje za kontrolowaniem jego sprzedaży.
- c) 36% dorosłych ankietowanych wskazuje na doświadczanie nieprzyjemnych przeżyć związanych z nadużywaniem alkoholu przez młodzież w środowisku lokalnym. Badani doświadczali również aktów wandalizmu bądź agresji, których źródłem był alkohol.
- d) Badania wykazały, że mieszkańcy Gminy Pirzyce nie spożywają alkoholu często, picie alkoholu ma głównie charakter okazjonalny. Problem nadużywania napojów alkoholowych wydaje się nie być rozpowszechniony wśród ankietowanych osób.
- e) 67% mieszkańców zauważa wzrost spożycia alkoholu w ich środowisku lokalnym. Jednocześnie 42% badanych stwierdziło, że widok publiczny osób pijących alkohol nasilił się. Według większości badanych nie nastąpiły pozytywne zmiany w obyczajowości spożywania alkoholu.
- f) Do kontaktu z narkotykami przyznało się 12% mieszkańców gminy. Narkotyki jednak nie wydają się być poważnym problemem społecznym w Pirzycach. Zdecydowana

większość dorosłych mieszkańców nie ma z nimi kontaktu, a 63% nie zna nikogo, kto narkotyków używa.

- g) Znaczącym problemem środowiskowym jest natomiast przemoc. 47% dorosłych ankietowanych przyznało, że zna osobę ze swojego środowiska doświadczającą przemocy fizycznej lub psychicznej ze strony najbliższych.
- h) 37% ankietowanych zadeklarowało, że zna przypadki bicia dzieci przez rodziców lub opiekunów. Dobro dzieci oraz dążenie do stworzenia im właściwego środowiska rozwoju powinny stanowić troskę wszystkich dorosłych mieszkańców.

2. Zagrożenie w środowisku dzieci i młodzieży

- a) Spożywanie napojów alkoholowych przez młode osoby jest poważnym problemem, szczególnie wśród starszych uczniów. Przyznało się do niego 12% uczniów szkół podstawowych, 57% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 95% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.
- b) Jako najczęstszą przyczynę sięgania po napoje alkoholowe młodzi ludzie wskazywali presję rówieśniczą, chęć zaimponowania, radzenie sobie z problemami i obawę przed odrzuceniem przez grupę oraz picie podczas okazji towarzyskich. Zadaniem osób dorosłych jest zadbanie o to, żeby w środowisku lokalnym chronić dzieci i młodzież przed alkoholem i prezentować właściwe przykłady postaw związanych ze spożywaniem alkoholu. Nauka asertywności i nieulegania presji środowiskowej mogłaby przyczynić się do zmniejszenia spożycia alkoholu wśród młodych ludzi.
- c) Uczniowie deklarowali sytuacje spożywania alkoholu, palenia papierosów, przebywania pod wpływem narkotyków na terenie szkoły. Rezultaty te powinny wzbudzić czujność nauczycieli oraz uwrażliwić ich na omawiany problem.
- d) Zjawisko palenia papierosów w gminie było bardzo nasilone i wyższe niż wskaźniki ogólnopolskie, szczególnie w grupie uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.
- e) Zjawisko zażywania narkotyków było obecne w badanej gminie, szczególnie w grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Zażywanie narkotyków przez młodzież wydaje

się stanowić problem w Gminie Pyrzyce. Należy pamiętać, że każdy kontakt z narkotykami niesie ze sobą poważne zagrożenia oraz konsekwencje prawne.

- f) Uczniowie deklarowali w mniejszym nasileniu stosowanie „dopalaczy”. Problem ten w podobnym nasileniu uczniów ze wszystkich badanych grup.
- g) Badanie wskazuje, że obniża się wiek inicjacji związanej ze stosowaniem badanych używek. Informacja ta sugeruje kierunki działań profilaktycznych, które powinny ze szczególną uwagą objąć dzieci ze szkół podstawowych.
- h) Jednocześnie niepokojący jest względnie łatwy dostęp dzieci i młodzieży do substancji psychoaktywnych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych, zważywszy na prawne regulacje związane ze sprzedażą alkoholu i papierosów osobom niepełnoletnim.
- i) Kontakt z substancjami psychoaktywnymi wśród uczniów był najczęściej wynikiem własnej inicjatywy i chęci spróbowania danego środka. W mniejszym stopniu zaznaczył się wpływ presji rówieśniczej.
- j) Sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się ze spożywaniem alkoholu, narkotyków i paleniem papierosów. Również czas wolny staje się okazją do pierwszych kontaktów z papierosami, alkoholem i narkotykami. Stworzenie młodym ludziom atrakcyjnych możliwości spędzania czasu wolnego, podczas których będą mogli rozwijać swoje zainteresowania, powinno być ważnym elementem działań profilaktycznych. Uczniowie mieli także pierwszy kontakt z substancjami psychoaktywnymi na dyskotekach, w pubach. Służby lokalne powinny kontrolować tego typu miejsca, aby ograniczyć dostęp nieletnich do substancji psychoaktywnych.
- k) Należy zwrócić uwagę na fakt, że rodzice często nie zauważają tego, że ich dzieci znajdują się pod wpływem substancji psychoaktywnych. Uzyskane wyniki powinny zaalarmować rodziców i opiekunów, aby poświęcali swoim dzieciom więcej uwagi i nie zapominali o odpowiedzialności, jaką za nie ponoszą.

- a) Przemoc jest zjawiskiem obecnym w szkołach w Pyrzycach. Najwięcej sytuacji przemocowych ma miejsce w szkołach podstawowych.
- l) 17% uczniów szkół podstawowych, 23% gimnazjalistów oraz 22% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznaje się do bycia ofiarami przemocy. Ponadto 24% młodszych uczniów, 14% gimnazjalistów i 22% młodzieży ponadgimnazjalnej zna osoby, które doświadczają przemocy ze strony rodziny lub otoczenia rówieśniczego. Należy pamiętać, że zadaniem osób dorosłych jest stworzenie dzieciom bezpiecznych warunków do rozwoju i dorastania. Przeciwdziałanie przemocy, szczególnie wobec osób młodych, powinno stanowić priorytetowy cel władz samorządowych.
- m) Młodzi ludzie często nie uznają agresji psychicznej, werbalnej za formy przemocy. Należy uświadamiać im, jakie zachowania stanowią przejawy przemocy oraz jakie mogą one mieć konsekwencje dla funkcjonowania drugiego człowieka.

3. Pozytywne tendencje w dynamice problemów społecznych.

- b) W Gminie Pyrzyce nie zaobserwowano problemu nadmiernego spożywania alkoholu. Mieszkańcy sięgają po alkohol rzadko, a 25% badanych zadeklarowało abstynencję od napojów alkoholowych, co można uznać za wskaźnik pozytywnych trendów i prowadzenia zdrowego trybu życia.
- c) W Pyrzycach funkcjonują instytucje i organizowane są zróżnicowane działania, których celem jest pomoc oraz profilaktyka zagrożeń społecznych.
- d) Mieszkańcy Pyrzyc posiadają dużą świadomość dotyczącą niebezpieczeństw związanych z alkoholem. 65% wie, że alkohol zawarty w piwie lub winie jest tak samo szkodliwy jak ten zawarty w wódce. Większość badanych wykazuje się zrozumieniem dla choroby alkoholowej, wskazując na potrzebę podjęcia specjalistycznego leczenia oraz szczególnie ważny czynnik, jakim jest motywowanie ze strony najbliższych.
- e) Mieszkańcy gminy nie uznają stosowania kar fizycznych za dobrą metodę wychowawczą, są przeciwni jej używaniu, duża część z nich opowiada się za wprowadzeniem prawnego zakazu bicia dzieci. Większość (87%) respondentów uważa, że nie istnieją okoliczności, które usprawiedliwiłyby stosowanie przemocy.

- f) Badania wskazują, że szkoły w Pyrzycach stwarzają przyjazne środowisko dla swoich uczniów. Większość uczniów ze wszystkich grup wiekowych zadeklarowała dobre samopoczucie w szkole.
- g) Według uzyskanych wyników można stwierdzić, że większość uczniów czuje się bezpiecznie na terenie szkoły. Jest to pozytywna informacja zarówno dla rodziców, jak i dla nauczycieli.
- h) Uczniowie w dużej części deklaruowali pozytywne reakcje w sytuacji, gdyby stali się świadkami zachowania agresywnego. W szkołach podstawowych przeważało zwrócenie się po pomoc do innej osoby, w gimnazjum i szkołach ponadgimnazjalnych młodzież często wskazywała na podjęcie próby złagodzenia konfliktu na własną rękę.
- i) Większość młodych ludzi oceniła swoje relacje z rodzicami jako pozytywne, co wskazuje na korzystną atmosferę wychowawczą i przyjazne środowisko domowe panujące w rodzinach na obszarze Pyrzyc.
- j) Formy spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież w gminie są zróżnicowane. Uczniowie najczęściej wskazywali na aktywne formy spędzania wolnego czasu.
- k) Uczniowie szkół w Pyrzycach są w większości świadomi zagrożeń związanych z korzystaniem z komputera i Internetu.

4. Punkty sprzedaży alkoholu.

- a) W punktach sprzedaży alkoholu na terenie Gminy Pyrzyce zdarzają się sytuacje spożywania alkoholu na terenie punktów sprzedaży, jednak o nieprzyjemnych zajść powodowanych przez osoby spożywające alkohol dochodzi rzadko na terenie sklepów.
- b) W przekonaniu ponad połowy sprzedawców i właścicieli punktów sprzedaży alkoholu osoby spożywające napoje alkoholowe mogą stanowić zagrożenie w środowisku lokalnym. Należy pamiętać, że zadaniem sprzedawców i władz lokalnych jest troska o bezpieczeństwo w okolicy i przeciwdziałanie zagrożeniom związanym z nadużywaniem alkoholu przez mieszkańców gminy.

- c) Badani w większości posiadali wiedzę o ryzyku związanym z zawartością alkoholu w poszczególnych napojach oraz kompetencje związane z umiejętnością odmowy osobom niepełnoletnim podejmującym próbę zakupu napojów alkoholowych.
- d) 61% ankietowanych przyznała się do sprzedaży alkoholu osobom znajdującym się w stanie nietrzeźwości. Zachowania te są sprzeczne z Ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
- e) Większość sprzedawców zaprzeczyła, iż zdarzyło im się sprzedawać alkohol bądź wyroby tytoniowe osobom niepełnoletnim. Wskazywałyoby to na respektowanie przepisów prawnych w tym zakresie. Jednak pojawiły się przypadki, w których sprzedawcy sprzedali alkohol bądź papierosy osobom niepełnoletnim, co stoi w sprzeczności z przepisami i ich obowiązkiem moralnym.
- f) Sprzedawcy deklarowali znajomość sytuacji sprzedaży alkoholu oraz wyrobów tytoniowych osobom poniżej 18 roku życia, niektórym zdarzało się postępować w ten sposób. Może to wskazywać, że na terenie gminy nie są przestrzegane regulacje prawne, zawarte w Ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Wskazuje to na konieczność szkoleń sprzedawców, w trakcie których będą uświadamiane prawne i moralne konsekwencje sprzedaży alkoholu i papierosów osobom nietrzeźwym oraz niepełnoletnim.
- g) Pracownicy punktów sprzedaży alkoholu i wyrobów tytoniowych ocenili funkcjonowanie kontroli w tym obszarze jako zadowalające. Informacja ta potwierdza prawidłowe funkcjonowanie władz samorządowych i odpowiednich instytucji, odpowiedzialnych za sprawowanie tej kontroli.